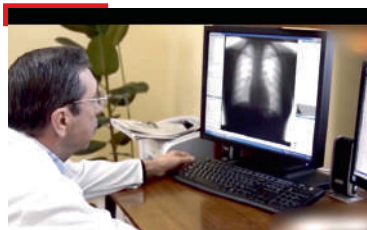

СПОРТ

Шоай лоамеча латарах вола вай
кхоъ спортсмен белгалваьлар,
СКФО Хьалхале йолаш

16

УНАХЦИЕНО

Электронни оала
глаьленаш увзар,
дегла члоагла кхераме
хиларах хоам беш
ба лораш

15

СЕРДАЛО

WWW.SERDALO.RU

ПАЛГІАЙ МЕХКА КЪАМАН ЮКЪАРА ГАЗЕТ

№2 (12729)
Наджгоанцхой
бутт,
22 ди, 2026 шу

Газет арадувл 1923-ча шера
майтсела бетта 1-ча дийнахьа денз

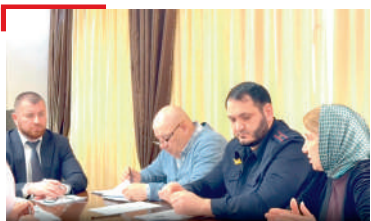
1973-ча шера
«Сердало»
газета
«Сийлен хьарак»
яха орден
еннай

ДЕГІААХАР

Наьсаре дийнъеш,
йлохаеш,
баьцаръерзаеш
къахьега лерхІ мэре

5

КХЕРАМЗЛЕ

Наькъашкара хатараш
лаьгІдара тІехъа,
къахьегаш ба Шолжа-
Шахъаре

6

МАЪЛ

ПалгІайчен дикача
наьха Клуб, 10 шера
наьха вахар тоадеш,
хьайоагла

8

ЛОАМЕ

ПалгІайчен лоаман
мортигашка тохкамаш
деш ба МГУ
антропологаш

11

МЕХКА ЛОРАБОЙ

Бокъонаш лораеча
тохкамхоша шоай
балха говзал даим
лакхью

13

@gserdalo

vk.com/gserdalo

Дзен сердало

www.serdalo.ru

ЛоархІаме къамаьл

Инарал-полковникаца
Спиридонов Владимирца, кхетаче
хилар вай Мехкадаь

2

ДегІаахар

Мортигаш тоаю
программа
йоаржаеш ба
Илдарха-ГІалий
тІара хьакимаш

3

ГІалгіай мехка белгалдаьккхар, бизнес регионах тешаш хилар

Султиганаькъан Йоакъап

ГІалгіай мехка 2025 шера 9 бетта инвестицеш юкьеяхара хьал дегІадера 10,5 млрд сома. Из да бизнес республикан таронех тешаш хилар, яхаш, хоам бу «Сердало» газетага ГІалгіай Республикан Кулгалхочун зарбан болх лелабераша.

«ДІадахача шера, Инвестицей кхеле оаха могайир ворхІ керда проект. Кулг яздаьд технопарк, кІалах хІамаш ю промышленность, СПА хьаьший цІен комплекс, бизнес – Наьсаре центр, мах бара-цІенчкъаьран боахам, иштта мах бара-салоІама комплекс Магасе хьалъяра. Кхы а цхьайола проекташ кийчеш тІаэцаш я», – аьлар Келаматанаькъан Махьмуд-Іаьлас.

Иштта республике кийчо еш я, хьалха могаь 5,4 млрд сома маьха йола инвестицеш юкьеяхара. Из деррига мехка хьадеш хиларо таро лу, тІехьара тІа 800 балха моттиг хьаххолла.

Мехка Іаьдало керттера терко тІайохийташ йола оагІув я, «Чакхъаха» еза проекташ. Уж я инвестицей таро 23 млрд сом дола 11 оагІув. ХІанз юкьеденад 8 млрд сом, хьаххеллай кхо біаь балха моттиг.

Дика дІахьош ба ІТ отела, ІТ академе болх. Цул совгіа, ший ханнахьа хьалъе лерхІ «Сунжа» яха теплични гІишло.

Эшаш йола терко лоаттаю хьалъяь яланза йолча, дукха болх чубоагІача гІишлошта. Цох тара дола хьал хилара масал да, ши шу хьалха болх бе йола-енна «РИАЛ» яха завод.

Республикан кулгалхоча, Паччахьалкхено, массайолча балха моттигаша, боахамаша дІахо а хьаххоллаш да инвесторашца болх бара дика хьалаш, цунца цхьана Іалашо ю хьамсарча мехка экономика дегІайоалаяра.

Инарал-полковникаца Спиридонов Владимирца, кхетаче хилар вай Мехкадаь

Султиганаькъан Йоакъап

РФ къаман гварде эскара Кьилбаседа Кавказерча Жукова орден лелаеча оагІонна кулгал деш волча инарал-полковникаца Спиридонов Владимирца кхетаче дІахьош хилар вай

мехкада Келаматанаькъан Махьмуд-Іаьла.

«ГІалгіай мехкарча кхерамзлен оагІонцарча хьалах, нийсхо лоаттарах дийцар цига. Къаьстта терко тІайохийташ дийцар из хьал, дукха нах гулбеннача мотти-

гашка, кхетаченашка лорадар, тІахьожам чІоагІбарах», – хоам бу Мехкадаь зарбан болх лелабераша. Иштта вай мехка Кулгалхочо цига хьоахадир вай Росгварде оагІонца тахан дІахьоча балхах. Белгалде деза, ГІалгіай мехка тІемхошца, бокьонаш

лораяра тІехьа къахьегарашца боккха лерхІам болга, цар дІахьоча гІулакха хам белга. Росгвардейцаша кхоачашду декхараш аттатарех доацилга кхетадеш ба мехкахой, цунга хьежжа, мах баь варгвоацаш да цар наьха кхерамзле лораяр.

Моттигерча Юкьарлон палатан балха, лакха мах оттабир вай Мехкадас

Султиганаькъан Йоакъап

Юкьарлон палато тахан дІахьош латта болх берригача мехка лоархІаеме болга, белгалдир Мехкадас. Из хоам «Сердалога» бир мехка Кулгалхочун зарбан болх лелабераша.

«2025-ча шера Юкьарлон палато дІабихьар боккха, лоархІаеме болх ба. СВО доакъашхой хьаллоацаш, кагирхошца Даьхенцара безам чІоагІбарах йола кхетаченаш дІакхухьаш, иштта унахцІенон оагІонца, экологеча дувзаденнараш юкьелоацаш, къахьийгад цу оагІоно. Къаьстта

лоархІаеме дакъа дІалаьцарех я цу балха юкье Юкьарлон палатан хьалха латта Іамарханаькъан Лейла.

Цо кулгал деш, массайолча моттигашца бувзаме болаш, шоай декхараш биззача боараме дІахьош ба тахан уж нах. Бахархошта кьувларашта, эшарашта ханнахьа терко е аьттув боал, из бахьан долаш. Со каст-каста вода Юкьарлон палате, сона гу цу наха шоай болх бехктотхаме дІахьолга, хІара денна из тоабе гІерташ цар къахьегилга. ДІахойодача хана а, иштта мехка пайда беш, дІахьоргда аьнна хет сона цар шоай гІулакх», – белгалдир мехкадас Келаматанаькъан

Махьмуд-Іаьлас.

ДІадахача шера СВО доакъашхошта гІо деш, кагирхошца кхетаченаш еш, наьна а бера а бокьонаш лораеш; культураца, экологеча, унахцІенон оагІонца дувзаденнараш хьаллоацаш, боккха болх ба цар чакхбаьккхар. Къаьстта белгалбаьлар уж, РФ Президента Путин Владимирца кхайкадаьча Даьхен лорабой Шера хетаяь кхетаченаш дІакхухьаш. Республиканна юкьера кхетаченаш, автопробегаш, денала урокаш, дагалоаттама боламаш, тІема шерашка Кавказерча МагІалбике лаьтгача тІема хетаяь моттигаш кийчеш.

Иштта кІезига дац терро-

ризм, экстремизм яхача зулама, наркоманена духьала, ЖКХ, унахцІенон оагІонцара бахархой бокьонаш лораеш даьр. Геттара йоккха терко лоаттайир Юкьарлон палато наьна, бера бокьонаш лораяра, иштта вахара оагІонцара новкъостал лоаттадара, дегІа могашал эшаненача наха новкъостал дара тІехьа.

Тайп-тайпара кхетаченаш дІахьош, СВО доакъашхошта, цар дезалашта, берашта, таро хала ярашта терко еш хилар Юкьарлон палата. Вай мехка лоархІаеме бола из боккха, мах баь варгвоаца болх укх шера а иштта тІателла дІахьоргба.

Дукха бераш долча ноаной пенсеш лакхде дага ба

Гаьгенаькъан Мартина

Вай мехкарча 14 эзар совгIа болча, дукха бераш долча ноаной пенсеш лакхдарга хьожаргба республикерча РФ пенсех йолча моттига болхлой. Из хоам «Сердалога» бир СФР зарбан болх лелабераша.

«Укх шерарча бокьон юкье, цу оагIонца хувцамаш хиннад. Пенсе баха кийчлураш е балхара цIагIа сайцараш юкьелоацаш да уж хувцамаш», - йоах тхогарча хоам.

Тахан белгалдечох, берий цхьа шуи ах шуи даллалца доал деш йола ха, бераш мел да хьежа доацаш, юкьелоргья пенси кьоастадеча. ХьалхагIа диь бераша хьажар додар стажа юкье. Берага хьожаш йолча хана (цхьа шуи ах шуи даллалца) тIакхеташ да коэфффициенташ: 2,7 - хьалхарча бера, 5,4 - шоллагIча бера, 8,1 - кхоалагIчоа, иштта дIахо хургдолча бераша.

СФР чудала деза дехар е Госуслуги портале дита деза.

«Бераш ураоттадеш кьахьегача ноаноша дер теркалдеш дола дика да из. Пенсещара гIулакх ма хулла аттачхьа даккха гIерт тхо кхалнаха. Пхиь е дукхагIа бераш долча ноаноша дехар чудала деза из аьттув хьаллоацаш», - аьлар республикерча СФР ОагIон хьалха латтача Йовлой Зубейрас.

МагIалбика кхален моттигашка, кхетаченаш дIакхухь бахархоша

ГIазданаькъан Ахьмад

СоагIапча, Дола-Коа баха-ча наха кхетаченаш дIахьош, болх хилар. Цига дакъа лоацаш бар МагIалбика кхален кулгалхочун гIонча Мержой Исраил, администраце болхлой, Халкъа Гуллама депутат вола Баркинхой Ахьмад, тIема комиссариата доакъашхой.

«Кхетаче дийцарашта юкье

керттера моттиг дIалоацаш хилар «Радар. НФ» мобилни оагIув. Юртахошта хьалхадаккхар цу оагIонца мишта болх бе беза. Цу оагIонга гIолла моллагIа тешаме доаца хIама е саг чувоацаш гIетташ лела гIирсаш зийча, хоам бе аьттув ба бахархой. Цу балхах болча говзанчаша белгалдир, «Радар. НФ» яхача оагIонга гIолла мичахьа фу хиннад сихагIа ха йиш йолга», - дийцар администраце болхлоша. Иштта кхета-

че дийцар тахан юрташка эшачарех.

Къаьстта йоккха терко йир ЖКХ оагIонцара декхар ханнахьа дIадалара. ТIалатташ дола декхар ханнахьа дIалуш ца хилча, болх а боагIача боараме дIа ца бодилга белгалдир цига. Из кхетадеш хила беза тахан бахархой, хIана аьлча вай масане юкъяра гIулакх да из. Гулбеннараша хьоахадир бIаьстан хана эскаре тIабехара гIулакх а. Укх шера цу оагIонца хинна-

ча хувцамех дийцар тIема комиссариата болхлоша. Эскаре вахар дIатIаэцарца, лорашка чакхваларца, иштта кхыдарашца дувзаденна хувцамаш да цу гIулакха юкье.

Бахархой хаттараш доашаш, къамаьл дир комиссариатера баьхкараша. Белгалде деза, хьакимашта, бахархошта юкье бувзам хилар дикка пайда беш долга. МоллагIа хаттар тахка, цаховр довза йиш я ишттача моттиге.

Моттигаш тоаю программа йоаржаеш ба Илдарха-ГIалий тIара хьакимаш

Гаьгенаькъан Мартина

Кердача, зIамигача кхален моттигашка; къаман проекта программа йоаржаеш ба шахьарера хьакимаш. Карарча хана хин хьал меттадоаладеш боахк цига. «Сердалога» из хоам бир

шахьара мэре зарбан болх лелабеча Кхорахой Мурада.

«Мехкара вахара хьал тоадалах йолча къаман проекта гIолла, чакхбоаккхаш болх ба из. 5 эзар совгIа метр йолча моттиге, хин турбаш чуйоакхаш

боахк тахан. Цул тIехьагIа, хий дIа - хьа дохийташ йола моттиг тоаергья (4,6 эзар м). ТIадоагIача шера хьакимаша 5,9 эзар совгIа метрага кхоача догIан хишта лаьрхIа моттиг е лерхI. ДIадахача шера цу балхашта лаьрхIа 44,9 млн сом рузкъа хьакь-

оаस्ताьдар, укх шера - 109, 7 млн сом, 2027-ча шера 104 млн сомага кхоачаш хургда из гIулакх», - дийцар тха газетига. Шахьара 30 шу дузача хана, бахархошта доккха совгIат деш йолаь программа я из.

ГIалгIайчен йоккхача юрта, къаьнара хин турбаш хийцар

Султиганаькъан Йоакъап

Эккажкьонгий-Юртарча Эккажанаякъан Т. цIерахча урам тIа хийцар тишьенна хин турбаш», - аьлар «Сердалога» газетига мехка министрий кабинета зарбан болх лелабераша.

«Говзанчаша хийцар къаьнара, тишьенна аьшка турбаш. Уж каст-каста йохаш дола хьал нийслора цу даькъ тIа. Царна меттел тешшаме йола укх заман керда турбаш чуйькар кхо бIаь метр йIаьха», - аьлар хоам.

Уж балхаш бахьан долаш, дикагIа хургда цу урам тIа бахача наьха хин хьал. Цул совгIа, хин турбаш лелхаш йола моттиг кхы нийслургьяц цу даькъ тIа.

Магаса моттигаш тоаяра тӀехъа, дакъа лоацаш ба бахархой

Султиганаькъан Йоакъап

Юкъярлон оагӀонцарча Кхело укх шерара хьалхара кхетаче дӀайихьар, Магаса мэр волча. Из хоам «Сердалога» бир цу моттигера. Цига дийцар шахъара моттигаш тоаярах, берашта кьоастадаьча доазоний куц эргадаккхарах, иштта кхыдарех.

«Эсамарзанаькъан Талаудина кулгал деш, дӀайихьача кхетаче белгалдир, шахъарерча ковний, бераш ловзача моттигий хьал меттадоаладеш къахьега дезилга», - йоах тхога бенача хоам.

Магасерча администрацеца бувзам лоаттабеш бола оагӀув ба из. Бахархошца бувзаме волаш, царна фу хет тохкаш, чакхбаккха безаш лоархӀаме болх ба бувцар. Гулбеннарашта юкье бар мӀре архитектураца дувзаденнарах бола къахьегамхой, МКУ «Зеленхоза» кулгалхо.

Кхоачамбоацараш гуш долча урамий сурташ дӀахьекхар царга. Администрацеца бувзам болаш, тоаде дезарех да уж гӀулакхаш.

Наькъашкарча кхерамзленах дийцар студенташта

Султиганаькъан Йоакъап

ГӀалгӀай политехнически колледже дешаш болча студенташца кхетаче дӀахьош хилар госавтоинспекце болхлой. «Сердалога» из хоам бир МВД.

«Кхетаче гулбеннабар ГИБДД ветераний совета хьалха латта Гамботанаькъан А.Б., кагирхой гӀулакхех йолча комитета доакъашхой. Кхетаче дийцар тахан наькъашка хулача хатарех, къаьстта терко йир 18 шерга кхачанза бараш юкье болаш нийслуча кхоачамбоацарашта», - йоах тхога бенача хоам. Кагирхошта хьалхадаьккхар, машина колаца бокьо луш дола каьхаташ доацаш, машина тӀа хар чӀоагӀа харцахьа долга, цу оагӀонцара бокьонаш дика йовзаш, лоархӀаш хила везилга.

Иштта белгалдир, машин лоаллаш волча хана телефонаца къамаьл дар, цу чу хьежар цхьаккха тайпара мегаргдолаш хӀама доацилга, хӀана аьлча, бӀаргногӀар тохача юкьа, хатар хьахила йиш я. Студенташца дийцар, наькъашкара бокьонаш лоархӀаш хилар хӀара сага лоархӀаме декхар долга. Белгалде деза, иштта йолча кхетаченаша наха юкье боккха пайда боаржабелга.

СВО доакъашхошта, цар дезалашта гӀо лоаттадара тӀехъа дикка къахьега лерхӀ мехка

Султиганаькъан Йоакъап

СВО доакъашхошта, цар дезалашта гӀо лоаттадара тӀехъа дикка къахьега лерхӀ мехка. Из хоам «Сердалога» бир Мехкадаь зарбан болх лелабераша. Цох лаьца дийцар вай Мехкадас «Даьхен лорабой» яхача ганза моттигерча филиала дӀадахача шера кхоачашдаьрех дувцача кхетаче.

«1600 совгӀа саг ва ганзагара гӀо дийхараш, царна юкьер 99,8% тохкам дӀабихьаб. Бахархошта новкъостал лоаттаду лаьдалгара хьадоагӀаш дола ахча хьаэцача, лаьттан доазув кьоастадеча, психологически оагӀонца, иштта вахар хаьдача бӀухой гӀулакха тӀагӀолла. Керттердар - наха боагӀлача боараме гӀо дар, царна къувлар фуд тахкар.

Россе Президента Путин Владимира тӀема операци йолаеннача дийнахьа денз белгалдаьд, СВО доакъашхошта, цар дезалашта гӀо дар лоархӀамеча декхарех долга. Тахан вай къаман бӀухой шоай декхараш дизза тохкаш, белгалбоалаш латт тӀема аренашка», - дийцар Келаматанаькъан Махьмуд-лаьлас. СВО доакъашхошка, цар цӀагӀарча на-

хага хьажар лакха терко лоаттае езача гӀулакхех долга хов вайна тахан.

Мехкадас ше тӀахьожам лоаттабеш дӀахьош ба цу оагӀонцара болх. Хьалхалаттарашта, ерригача тоабанна доккха баркал кхайкадир Мехкадас, шоай декхараш бехтокхаме кхоачашдарах, Даьхе лорает арабаьннарий хӀама эгтара лакхе лоаттадарах.

ГӀалгӀайчен МКЖР болх беш ба, СВО турпалхошта хетабаь гойтам

ГӀазданаькъан Ахьмад

ГӀалгӀайчен къам мехкадаккхарах болча дагалоттама Мемориале болх беш ба «Турпалча ноахала никъ» яха суртий гойтам. Цо тӀахьех, лора а беш, вай тӀехьенна дагалоттабара Донбасс лораеш, Россе лаьрххӀа йола операци дӀахьош болча доакъашхошца бувзабенна дагалоаттам. Цу историко-документальни проекто хьелл кердача исторе турпала оагӀонаш.

«Гойтаме дакъа лоаца-

рий таро хургья; денал, майрал гойташ; эггара халагӀча хьалашка моастагӀчунна духьальэттача бӀухой сурташ го, иштта цар истори довза. Къаьстта йола терко тӀайохийт СВО ГӀалгӀайчен бӀухошта карагӀдаьнначунна, цар турпала гӀулакхашта.

Уж ба лакха Россе Турпал яха цӀераш, иштта кхыдола паччахьалкхен совгӀаташ денна бӀухой. ЛаьрххӀача операце доакъашхой дезал, иштта СВО доакъашхой шоаш таро йолаш ба музея гойтамга хьажа», - аьлар «Сердало» газетага ГӀалгӀайчен МКЖР.

«Турпалча ноахала никъ» яха гойтам - из исторецара дийна къамаьл да. ХӀара сага цига гургда, итташ шерашка мах болаш лоархӀаш

дола хӀамаш - сий, декхар, Даьхенна тешаме хилар. Цар тӀахьех дагабоагӀаш хила-ра вайна хьалха дӀабахарий турпала никъ.

Могашал меттаоттае гӀо дир СВО ветерана Оздой Бек-хана

ГӀаьгенаькъан Мартина

танаькъан Мадинас.

Анаперча санаторе ваха, ший дегӀа могашал меттаоттае гӀо дир СВО ветерана «Даьхен лорабой» яхача ганза болхлоша. Из хоам «Сердалога» бир ганза мехкарча филиала кулгалхо-чун гӀонча йолча Джанхо-

«Оздой Бек-хан, тӀема декхараш кхоачашдеш, когашта човнаш хулаш лозаваьвар. Санаторе ваха дарба де дезача хьале вар Даьхе лораеш лаьттар. Ганза болх-лочо Тиймарзанаькъан Луизас эшаш мел дола каьха-

таш гулдеш болх дӀабихьар. Ше вахача моттигерча лора из дӀатӀахьожаваь, эшаш мел долчунга хьежа, Анаперча «Кристалл» яхача санаторе ваха путӀевка вӀаштӀехьаяьккхар цо, моттигерча вахара оагӀонцарча ганзаца бувзаме яьнна», - дийцар тха газетага.

Наъсаре дийнъеш, йлохаеш, баъцаръерзаеш къахъега лерхІ мэре

Гаьгенаькъан Мартина

Наъсарен мэр волча Оздой Руслана шийна хьалхашка оттадаьча керттерча декхарех да, шахъара моттигаш баъцаръерзаеш, болх дІабахьар. Из хоам «Сердалога» бир мэре болхлоша. «Шахъарерча моттигашка тайп-тайпара гаьнаш, кІотаргаш, зизаш дІадогІаш, боккха болх чакхбаккха беа.

Даьд аьнна алийта, хозача сурташта лаьрхІа доацаш, вайна масанена, вай берашта лаьрхІа. Шахъара моттигаш дийна, баъцара, бІарга тоам беш хила еза. Урамашка, ишколашта, маьждигашта, дарбанченашта юхе ма хулла дукхагІа гаьнаш дІайогІа еза. Тахан яьсса, цхьа чам боацаш латта моттигаш наха йи, цІена фо хургдолаш, дега тоам беш хургйолаш тоае еза вай», - белгалдир шахъара дас, Наъсарен моттигаш тоаярах долча къамаьла юкье. Гаьнаш, кІотаргаш, зизаш

дІадогІаш тоае лерхІа моттигаш тахан къоастаяь.

Шахъара хьал «баъцара кІувс» тассарца тоаде лерхІ бІаьстан юхьиг хьаоттарца. Къоакха, хьеха, шолха, датта, гІиринга гаьнаш дІайогІа лаьрхІад шахъа-

ра МутаІаланаькъан, ГІайрбик-Хъажа, Московски, ТІонганаькъан цІераш лелаеча урамий моттигашка. Ши бІаь совгІа га я дІайогІа лерхІараш.

Иштта скверашка, наькъа оагІонашка гІолла кІотаргаш

дІайогІаш къахъегаргда, болх дІахьоча моттигий ковнаш тайп-тайпарча зизашца куц тоадеш хоздергда. Ахкан деношка царна хан-ханнахьа хий дегташ, болх дІакхяхъара гІулакх а къоастадаьд мэре.

2023 шера денз, Шолжа кхале дукхагІа хулаш боагІа ДТП човнаш яь нах

Гаьгенаькъан Мартина

Шолжа кхале, 2023 шера денз, совдоалаш доагІа новкъа лелара бокъонаш лорацаярах наха, цу даькье водителашта а, човнаш яр, яхаш, дийцар «Сердало» газетага Шолжа-Шахъара администраце зарбан болх лелабечар.

«ДукхагІа цу юкье нийслураш ба кагирхой, 18-35 шу даьннараш. ГІИБДД беча хоамах, цу тайпара моттигаш нийслуш хилар, наькъа бокъонаш лорацаяр да, цул совгІа машина чу берий гІандаш а хилац, иштта корта бохабу малар менна хул цхьабараш. Къона маІанах ДТП юкье нийслу, кхоалагІа дола дакъа царех леш а хул. Пенсионераш кІезигагІа нийслу, хІана аьлча уж кІезигагІа лел машинашца», - аьлар хоамо.

Бокъонаш лораяр-раша яхачох, лоравеш дола тІехкар леладаро таро лу 45-55 % човнаш кІезигагІа хилийта, нах леш йола моттигаш 40-45% кІезигагІа. Берий гІандаш човнаш яр кІезигду 67%, бераш довр - 71%. Къаьстта теркам тІабохийт мотоциклашца лелараша тІатехкача кийнашта, цар кертта чов ергІоацаш новкъостал ду 75% болча наха.

2026 шера бойла дисача 25 бера даха фусамаш лургъя

Султиганаькъан Йоакъан

ГІалгІайчен Іаьдал лаьрхІа да, бойла дисача берашта фусамаш къоастаяра лоархІаме болх дІабахъа, яхаш, хоам бир «Сердало» газетага ГІалгІай Республикан зарбан болх лелабераша.

«ДІадахача шера оаха бойла дисача берашта 24 квартира елар. Белгалде лов, вай республике зІамига фусамаш еш цахилар, хІаьга квадратни метра мах тІакхеташ латт.

Федеральни оагІорахъа хьадоагІаш дола ахча кхоачам болаш хилац, из хаттар ма дарра кхоачашдара. Цудухъа, дІадахача шерашка санна, аз лаьрхІар 30 млн сом дІадахийта ГІалгІайчен Къаман фондера.

Из бахъан долаш таро хилар 2025 шера из план бІарчча дІакъовла», - аьлар республикан кулгалхочо Келаматанаькъан Махьмуд-Іаьлас, цу лоархІамеча хьалах дувцаш.

2026 шера, мехка цу тайпара болх дІахьоргба, 25 бонна фусамаш лургъя. Махьмуд-

Іаьлас аьлар, из дош кхоачашдар чІоагІа лоархІаме хиларах, цудухъа ше кийча ва

дукхагІа уж эшачарга кхачийтара новкъостал де.

ГІалгІайчен шахъарашка овлангара кердадоахаргда итташ цІенош, цІенхашта тоадара наькъаца

Султиганаькъан Йоакъан

Цахаддаш дІахьош йолча вІаштІардаь цІенош цІенхаштта тоадара программо ший толамаш гойт, яхаш, дийцар «Сердало» газетага ГІалгІай Республикан Кулгалхочун зарбан болх лелабечо.

«Вай республике 11 шера 86 вІаштІардаь цІенош цІенхаштта тоадаьд. Из болх дІахьош ба наьха вахара хьалаш тоаде дагахъа», - аьлар Келаматанаькъан Махьмуд-Іаьлас ший телеграм-канале.

Цо иштта хьалхадаьккхар, 2025 шера МагІалбике, Наъсаре дий цІа тоадаь хилар. Инженерни гІирсаш тоадаьд, йовхал лу моттигаш кердаяхъай. Уж деррига балхаш лаьрхІача хана чакхдаьхар, цунца цхьана бахархой вахара хьалаш то-

аделар, эзараш совгІа болча наха из лоархІаме дар.

Ювца программа хІара шера кхоачашъеш я. 2026 шера цІенхаштта тоадергда 21 вІаштІардаь цІа, царех 14 Наъсаре да, 7 - МагІалбике.

«Къаьстта ала безам ба, доалахоша шоаш дакъа лоацаш хиларах. ЦІенхашттача тоадара ганзе шоай ханнахъа ахча чулуш хиларо из программа тешшаме кхоачашъе таро лу.

Цхьана мара карагІдаргдац кхерамзле йолаш, дика хьалаш хьакхолла», - аьлар Мехкадас.

ГІалгІайче хІара вІаштІардаь цІа - из дукхача наьха зІамига дуне да. Наха дика дакъа лоацаш хиларо, цІеной доазонаш тоадаро, юкъардар лорадаро таро лу дукхача шерашка сатем бола, паргІата вахар дІадахъа.

Лийцача наха новкъостал дир, шоай дезалашта юхегІа хила

ГІазданаькъан Ахьмад

ГІалгІайчен сага бокъонех вола викал волча дехараш даьккар, лаьца воаллача кхаь сага гаргарча нахагара. Цар довзийтар, набахта боахкарашца бувзам лелабе шоай вахара таронаш геттара во хиларах. ЦІеньюкьера хьал атта доацаш хиларах, хьатІабоагІаш кхоачам боллаш пайда цахиларах, кхыча мехкашка царна тІехьааха йиш йолаш хилац.

«Сага бокъонаш лораче Федеральни ГІулакхага каьхат дахьийтар, уж нах шоай гаргарча наха юхе хургбола таронаш лахар дехаш. Цу тІехьа, дукха ха ялалехь, дика хоам кхаьчар. Уж нах Самарски, Нижегородски областа, Ставропольски края УФСИН урхалленашкара хьабоалабир Нохчий Республикан, Кьилбаседа-ХІирийчен доазонаш тІа», - аьлар «Сердало» газетага ГІалгІай Республикан УПЧ.

Цо таро лургья лаьца боахкарий бокъонаш лораче, уж лерттІача вахарга боахаш, царна новкъостал де.

Героин яха «дохъаж» дохка гІийртар, суда хьалха жоп дала дезаш хургва

Султиганаькъан Йоакъап

Героин яха наркотик йохка гІийртача 19 шу даьннача зуламхочун ГІулакх тошкаш да тахан республикерча прокуратуран болхлоша.

«Іаьдала болхлоша белгалдечох, дІадахача шера тушола бетта 100 грамм хиллал болча боарамах героин яха «дохъаж» ийцад цо, юхадохка лаьрхІа. Бакъда ше лаьрхІа из бІеха ГІулакх дІачакхдаккха аьттув хиланзар цун, полице болхлоша дІалацарах», - йоах тхога МВД бенача хоам.

Тухан зуламхо Іаьдала кара ва. Магаса кхален суде дІахьождаьд прокурора цун ГІулакх. Наркомани яхача доккхача зулама духьалара болх ма могга дІахьош латт тахан мехка. Вай дерригаш духьалъэтта, дохадаь дІадаккха дезаш дола бІеха, унзара во да из.

Нах Іазапел, халчаувттабеш, шоай хІама тоадеш йолча тоабай никь хоадабе беза вай, лирача кьовсамца.

Наькъашкара хатараш лаьгІдара тІехьа, къахъегаш ба Шолжа-Шахъаре

Гаьгенаькъан Марина

Наькъашка нийслуш дола хатараш ма хулла лаьгІде гІерташ, къахъег тахан шахъарерча мэре. ДІайихъача аргІанарча кхетаче дийцар, цу балхаца дувзаденнарех. Из хоам «Сердалога» бир администратце зарбан болх лелабеча Батиганаькъан Хьавас.

«Шахъара да волча Іумаранаькъан Аслана кулгал деш хиннача кхетаче, къоастадир цу мугІаре кхоачашде дехараш. Іаьдала болхлошца бувзаме болаш, тІателла дІабахъа безаш лоархІаме, боккха болх ба из. ГІИБДД болхлоша белгалдечох, дІадахача шера 12

хатар хиннад Шолжа-Шахъарерча наькъашка.

Керттера бахъан - машин лелае бокъо йоацаш бола 18 шерга кхачанза бараш наькътІа бувлар. Укх тІехъарча кхаь

шера шахъаре хиннача хатарех дийцар ЦРБ лора. Хатарех лозабай боккхийбараш 35%-га кхоачаш хул, цу юкье бераш - 27%.

Эггара кастагІа нийслуш

дар да корта лозабар», - дийцар тхога кхетачен доакъашхоша. Іумаранаькъан Аслана тІадиллар; шахъарера цу оагІонцара тІахьожам ма хулла чІоагІбе, аьнна.

Ша ца байта гІерташ; гІум тувс шахъарий, юртий наькъашка

Султиганаькъан Йоакъап

Лоа латтача хана, ша ца байта гІерташ, юрташкарча, шахъарашкарча наькъашка гІум тувс вайцига. Наьсарен кхален

молтигашка, геттара тІателла дІахьош ба из болх тахан.

«Сердалога» из хоам бу администратцера. «Наькъашка кхераме хила йиш яц! Экажжъонгий-

Юрта гІум тессаш лел болхлой, ша хургбоацаш», - йоах тхога бенача хоам.

Къаьстта боккха теркам бу дарбанчешта, ишколашта, спорт молтигашта тІадолхача наь-

къашта. Іан хана чІоагІа терко е еза цу ГІулакха.

Бахархошка кхайкарал ду Іаьдала болхлоша; ара ша болча хана, геттара лоралуши фийлеи хила, яхаш.

Хьинар айду малар бус дохкаргдоацаш, болх дІахьош ба Магасе

Султиганаькъан Йоакъап

Магасе рейд дІаяхъа арабаьлар шахъара Кхела депутаташ, администратце болхлой. Из хоам «Сердалога» бир мэре. «Рейд дІаяхъара керттера декхар - хІама йохкача молтигашкарча нахага 2025-ча шерарча оагІой бетта 25-ча дийнахъа денз, хьинар айду оала малар дохка йиш йоаца ха къоастаеш бокъо оттаяьлга хьалхадаккхар.

чІоагІонга диллача, бийсан итт сахъатагара бархІ сахъат даллалца йолча хана, мехкарча мах беча молтигий энергетикаш яха малар дохка бокъо яц. Шахъарерча тикашка гІолла, из белгалдеш чакхбаьлар депутаташ», - йоах тхога бенача хоам. ХІама йохкарашта хьалхадаккхар, из бокъо лораче боацарашта гІод тохаргдолга.

«Из болх дІабахъара керттера бахъан вай къонача тІехьен дегІа хьал лорадарца дувзаденна да. Бийсан из

тайпара малар дохка бокъо яц, тхо цу ГІулакха дикка тІахьожам лоаттабеш а хургда», - аьлар Горсовета депутат волча Дарсиганаькъан

Хаваж-Бахъаудина. Тухан кагирхой шоай унахцІено лораче, дегІа зе деча хІамах къахкаш хилара тІехъа болх лоаттабеш хила деза вай.

Галгалай мехка мах бара а йоал яхара а гулакхаш тоадергда

Султиганаькъан Йоакъап

Республикан лаьдало мах бара даькъ тIара хьал техкар, яхаш, дийцар «Сердало» газетага мехка Кулгалхочун зарбан болх лелабераша.

Белгалду, республикан мах беча даькъ тIара хьал да 50 млрд сом, из кхы а дегIадоагIаш да, бакьда цунга хьежжа дац йоал ялара гулакх. Цо хьагойт, мехка бюджет дикка совьяккхара таронаш йолга.

«Декхар оттадаьд, из болх тоабе, мах бара даькъ тIа болх къаьгга лелабе. Республикан Паччахьалкхено тохкаргья доал дара даькъ тIарча кулгалхошта лаьрхIа KPI оагIув,

къайлагIа лелабеш бола болх гучабаккхара», - аьлар Галгалай Республикан кулгалхочо Келаматанаькъан Махьмуд-лаьлас, цу лоархIамеча декхарах дувцаш.

Карарча хана, цу хьакьехьа болх дIаболабаьб. Иштта боахамашта юкьера тоабаш а хьежар 1 800 мах беча моттигага, царна гучадаьлар кхоачамбоацараш. Цу тIа кхы а дегIадоагIаш да, кара ахча доацаш хIама эца таро хилара хьал а; иштта базарашта, мах беча ценошта, хьоалчагIан моттигашта регистраци ю.

Из деррига а, Макшарипа Махьмуд-лаьлас яхачох, цIена экономика дIаяхьара деш да.

«Тха керттера декхар да - йоалах хьалуш дар совдак-

кхар. Республике мах бара хьал 50 млрд сом хилча, йоалах хьабоала пайда 1 млрд сом хила беа. Из ахча Галгалайче дегIайоалаяра тIехьара тIа бола пайда ба», - аьлар Мехка-

дас. Цо белгалдир, деррига а законо дIадеххача тайпара леладе дезилга, цунца цхьана Iалашо еш бюджет хьачудоагIачун. Из болх моттигерча лаьдало дIахьорбга.

**Маркетолог
волча
Аькхенаькъан
ИбрахИмца,
Магасе кхетаче
хургья кагирхой**

Гаьгенаькъан Мартина

Вай мехкарча, Нохчий мехкарча йоккхача проекташца болх беш волча маркетологача, бизнесменаца Аькхенаькъан ИбрахИмца хьатIадоагIача шоатта дийнахьа кхетаче хургья вай кагирхой. «Сердалога» из хоам бир кхетачен хьалхалаттараша.

«Магасерча кагирхой кхетачен ЦIагIа спикера дувцаргда, ший доалахьара хIама хьаделларах, бизнесе юкье лораде де-зача керттерчарех, иштта 2026-ча шера даржаргда-рех», - хоам бу тхога кагирхой цхьанкхетарий ЦIен ви-калаша.

Кьона бизнесмен 16 дешара программа яйза ва, иштта 1 000 000 совIа ахча ше доладаьча хIаманга дIадахийтад цо. Цо хьагойт, хIара денна цун гулакх то-алуш латтилга.

МагIалбикерча ишколашка шийла хилар зийра ЦУРо

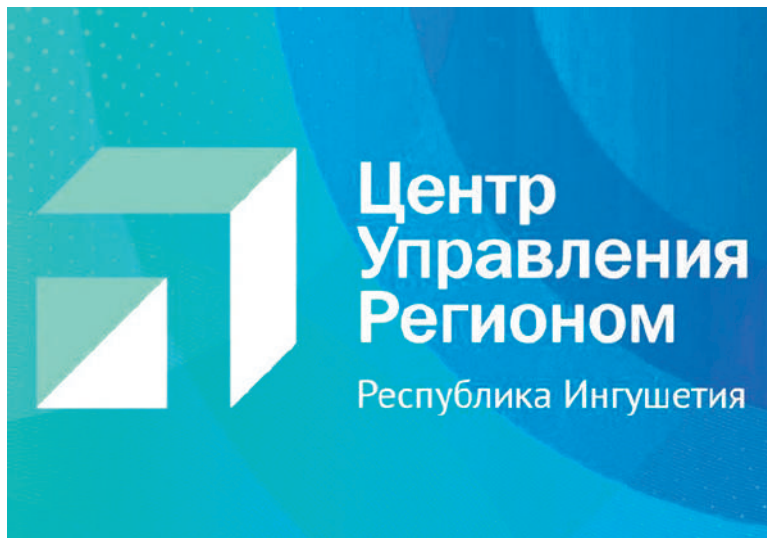
ГIазданаькъан Ахьмад

Укх тIехьарча деношка интер-нета оагIонашка гулла чIоагIа латкьаш ба МагIалбикера ба-хархой; ишколашка, берий бешамашка шийла я, яхаш. Мехка доал деча ОагIон моттигаша теркалдир из гулакх. Дешареи Илмани гулакхех йолча министерстве, из дош айдеш, хоам бир цар.

«Дабихьача тохкамах гучадаьлар, МагIалбикерча №18 йолча гимназе, «Чагарг» яхача берий беша шийла хилар бакь-долга. Йовхал лоаттаеш дола

гIирсаш дикка тишденна хиларца дувзаденна да из. «СпецстройКлимат» яхача оагIон болхлой ба карарча хана из хьал тоаде гIерташ къахьегаш боа-караш. Дала аьннадале, йоккха юкь ялалехь, боагIача боараме йовхал хургйлоаш меттаоттаде лерхI цар из гулакх», - дийцар «Сердалога» мехкарча ЦУРе.

Республиканна доал дарах болча ОагIон болхлой тIахьожам беш ба цу гулакха. Иштта шахьарера бахархой а чIоагIа сагувсаш, хьежаш ба; бераша ха йоаккхача моттиге-ра хьал тоадаларга.

Эздий доацача гулакхех лорабала Юмабелар Магасе

Гаьгенаькъан Мартина

Магасерча гуо деш барий моттиге дIадихьар кагирхошта юкье ийрча, эздий доаца гулакхаш ца даржийта Юмабалар. Из хоам «Сердалога» бир цу моттигера.

«Эггара хьалхарча оагIонца цига дийцар, тахан кагирхошта юкье цу тайпара, хоза йоаца оамалаш яржара бахьанех, из хьал тоадарах. Цига белгалдир, эздий доацараш кагирхошта юкье царжийтара тIехьа цагIарча даьша, ноаноша, дешара моттигашка болх лоаттабе безилга.

Иштта хьоахадир, новкъостий харжара гулакх а лакха терко лоаттае езарех долга. Вай къаман юкьера эздий, беркате, хоза Iадаташ, оамалаш лораярах, хьаллацарах кагирхошца болх дIахьош шоашта карагIдаьннарех дийцар тоабо», - йоах тхога

бенача хоамо.

«Белгалде деза, иштта йола цу оагIонцара кхетаче-

наш дIакхяхьар дикка пайда беш, лоархIаме долга, тахан латгача хана. Кагирхош-

та юкьера товш доацараш дIадахара тIехьа болх лоаттабеш хила деза вай тахан»,

- аьлар «Даьшкара хьакхачар» яхача проекта хьалха латгача Гулой Аминас.

Гаягенакьян Марина

Сага мах бар белгалдоал, цо леладеча гүлакхашка хьежжа. Из саг ше паргIата, дог делах хилча, цун иштта гуш хул шийна гонахьардар а, тIаккха уж дика гүлакхаш хьакхолла волалу из, цо кхетаду цхьанне-на из накъадоалаш хургдолга.

Тахан республикан «Дикача наьха Клуб» яха ганз дика гүлакхаш леладеш я, дег тIара уж гүлакхаш эшача наха лоатта-дара тIехьа бола нах чубоагIаш. Цу наха тIаэц моллагIа нийс-денна хьал, шоай ценьюкьера долаш санна. Царна дика гуш хул наха эшар, лоацача хана цар хаттараш кхоачашде хьож уж. Укхаза хьакхолл дика гүлакхаш дIадахьара йола йок-кий проектах, моллагIа дола хаттар кхоачашдара уйла ю.

Республикан дика гүлакхаш лоаттадеча моттига 10 шу дизар. Из духхьал таьрахьаца нийсдаь Iе йиш йолаш дац. Цу тIехьа латт эзараш цар леладеча гүлакхашта раьза бола нах, цар духьа цахаддаш беш болча балха 520 кIира иштта кIаьд ца луш ший болх дIабахьа раьза йола тоаба.

КДЛ ший болх дика влашагIбеллаб, моллагIа дола балха хьал хIанз укх сахьате хьакхолла кийча ба уж. Сиха эшаш дола гүлакхаш кхоачашдарал совгIа, цар новкъостал дудезалашта воча вахара хьалашка арабовла, дIахо шоай новкъосталца уж хьаллоацаш.

Цар массайолча оагIорахьара хьаллоац чоалханеча вахара хьалашка бахаш бараш. Цар цу наха лоаттаду кхачан даараш, цIагIа эшаш дола химе гIирсаш, барзкъа, мебель, цIагIа лелаю техника - эшаш хиларга хьежжа дешара гIирсаш, Iан замалахьа дувхаду барзкъа, бераша кога тIа бувхабу гIирс, хийла ахчанца новкъостал ду.

КДЛ балха тIа лоархIамедар да дешар, дегIаахар. Нагахьа санна хургдолчун кIийле хиларах вай дувца доахке, белгалде деза цу юкье хилар компьютерни курсаш, говзанча хьехамаш дIадахьар зIамагIча наха, иштта цу юкье я кхалнахьа профессионални курсаш, психологически новкъостал, лорашца дагавалар, дешара, дегIавара йола программаш.

Ганза болхлоша, волонтераша массахана лоархIаме леладубоккхагIарна лоаттадеш дола гүлакхаш, цудухьа уж гIерт массайолча оагIорахьа царна теркам лоаттабе. Цу юкьедоагIаш

Нахацарча безама, къахетама зама

ГIалгIайчен дикача наьха Клуб, 10 шера наьха вахар тоадеш, хьайоагIа

да уж нах бахача моттигашка кхачан тускараш дахьар, цкъа хьалхагIа лорашца дага а баьнна, царна эшаш йола молхаш лоаттayar. Боккхийча наха совгIата лу цIагIа лелаю техника, хьалхарча арIагIа цIагIа эшаш бола вахара гIирс.

Укх дунен тIа дукха нах ба хIама бе-баша хеташ. Цунна тешал деш да, хIара бетта КДЛ дIахьомш дола ций а тIехка тIум а дIаялара боламаш. Юкъярлон болхлошта из геттара лоархIаме да, царна лов шоашкара цу лоархIамеча гүлакхаш юкье цхьа дакъа дахьаш хила, из мехка эггара лоархIамеIа дола хаттар да.

ДукхагIа болча дезалашта арахьа дарба де дIабаха хала хилар чу а лоацаш, активисташа влашагIбеллар «Чайка» яха Меттаоттавару центр. ХIанз ГIалгIайче болх беш ба беррига Россее говзанчаш, урхалленашка дIахьу бераш, боккхийбараш меттаоттабар, бахархош-ка дIахьочаш да лорий хьалаш, цига дIавадаш ахча доаде а ца дезаш.

КДЛ Iалашо ю онкологически диспансера молхашца, цар дIахьу Iомабалара курсаш, лорий юкъярлон викалашта лаьрхIа семинарш. ХIара гIа лаьрхIа ба, из хьал лерттIа дIадахьара, цу юкье дакъа лоацаш мел бараш бехктокхаме ба шоаш дIахьоча балхах.

«Керда таронаш» яха йоккха

конференци влашагIбеллар ганзо 2025 шера, цу юкьейоагIаш яр паччахьалкхен йоаца коммерчески моттигаш; Россее, Турце, Кыргызстана кхьича мехкаш-кара дика гүлакхаш леладуба нах. Кхаш дийнахьа хьаьший дага-баьлар шоайла балха говзал эцаш, ганза болх дукхагIа пайда эцаш мишта дIабихьача бакъ-хьа ба дувцаш.

«КIаьда дегаш» яха программа, боккхийчарна, берашта лорий новкъостал лоаттадеш йола хьалхара шу дац; цо гIо дубахча гулдеча, дарба дара, меттаоттавару, залапхошта технич-ски хьалаш лоаттадара бола мах дIалуча. Цу проекта чубоагIаш, КДЛ влашагIболл мехкал арахьа дIавахарца бувзабенна болх, нагахьа санна эшаш хилча, цунна уллув хул гүлакхаш чакхдаллалца.

Дукхача шерашка денз ГIалгIай къаман хьадоагIача Iадаташка, дин дозалга хьежжа, республике дика гүлакхаш леладара болх дика дегIабоагIаш ба. Вай нах къахетаме хилар бора-рам боацаш да. 2023 шера КДЛ сиха гулдир, Туркий мохк аггача хана, хатар хиннача наха новкъостал де ахча. Наха геттара дика хьаллаьцар из. Цхьа шу даьнначул тIехьагIа нийсделар Палестинера хатар. Бакъда дикача гүлакхий Клубо, «Тешам» яхача шийца болх беча ганзаца цхьана Газе гуманитарни новкъостал дахьийтар 80 000 000

сом.

Из деррига, юхадехаш хIама а доацаш, деш дар, хIана аьлча цIенача дег тIара деш долчо, хIама юхадехаш хилац.

2025 шера оагIой бутт геттара дика а лоархIаме а хилар «Дикача наьха Клуба», «Адаб» ганзашта. Уж ба берий мога-шал хьаллацара, дукхагIча даькье Къилбаседа Кавказа таханарча заман оборудовани берий реанимация лоаттаеш новкъостал дераш. ГIалгIай Республикан унахIенон Министерствос яьча чIоагIон чубоагIаш; гулдир 225 000 000 сом берий реанимация эшаш бола гIирс эцара. Из влашагIтехар, наха шоашкара новкъостал деш, цу юкье ший цIи ма яккха, аьнна, цхьан сага денна ахча геттара а дукха дар.

Цул тIехьагIа, из тоаба бувза-ме яьлар из хьал лоаттадеш-ца, каьхаташ кийчдир маьхах из гIирс эцара, хьабара. ХIанз укх сахьате дIадахад 7 миллион сом.

«Деггара дегга» яха дикача гүлакхий сайре укх мас-сехк шера наха дика йовзаш я. Ди тIехьагIа ГIалгIай къаман ви-калаш ганза новкъостал дара тIехьа ба. Цхьабараш мога-ш боацаш ба, е ахчан таро йоацаш ба, цхьабараш вахаре ца хилча яргIоаца хIама эца йиш йоацаш биса хул. Из кхета а деш, наха а шоашкара новкъостал лоаттаду.

КДЛ ганза 10 шу дизара сийна дIахьомш хиннача тIаьрге хьаьший таро хилар модз, кре-

маш, тIауваху гIирсаш, ший тайпара йола къаман кепара хIамаш, хозала леладуба халнаха эшараш, книжкаш эца.

Цул совгIа, майдан тIа го йиш йолаш дар, цар доал деча бок-кхийчарна, берашта тахан эшаш дар. Укхаза иштта го йиш яр цу наьха кулгашца даь балхаш. Уж еррига хIамаш дIаййцар, царех хьахинна ахча дIадахийтар, цу наха эшача гүлакхашта.

Цига эггара дицIургдоацарех хилар, 13 сага Iумрате ваха путевкаш совгIата ялар. Уж дIалуш хьалхадоккхаш санна нийсделар, Даьла къахетам боккха хилар, даь дика бекхам болаш хилар.

«Дала дIаэцаргда шун дика гүлакхаш. Иштта сийрда, дег тIара йоагIача дикалах йиза йола сайренаш дукхагIа хийла вай. Амин», - аьлар КДЛ кулгал-хоочо Матенакьян Натас.

Ше хьакхеллаца дийнахьа денз, таханарча денга кхачалца «Дикача наьха Клуб» яхача ганзо влашагIбеллаь чIоагIа эконо-мически новкъостала оагIув. Цо таро лу наха, духхьал новкъостал лоаттадаь а ца Iеш, цар вахар дикача оагIорахьа хувца.

Цу тайпара дIахьомш бола болх хьаллоац федеральни оагIоно. КДЛ, из деррига доа-цаш а, совгIат леладеш я Газе-ра (Палестинера) нах хьаллаца-рах, цун цIи я мехкашта юкье-рча проектах дикагIчарех цаI. Шийх тешача наха хьалхашка, бехктокхаме йолаш хьайоагIа из тоаба укх итт шера.

Галгалайчен культуран Министр хьежар, кагирхой театр цѐнхаштта тоадара балхага

Газданаькъан Ахмад

Галгалайчен культуран, туризма министр Ляна-наькъан Залина хьежар, Галгалай паччахьалкхен кагирхой театр цѐнхаштта тоадеш бола болх мишта дӀахьу. Театра цӀа тоадеш да «Дезалера мах бараш, культуран хьал» яхача федеральни проектах, из чуйоагӀаш я «Дезал» яхача кӀаман проекта. Из лоархӀаме да мехка культуран хьал дегӀадоаладара, иштта кагирхой кхоллам тоабара дола хьалаш хьаххоллача.

«Театра кулгалхочо КуркӀанаькъан Гадрахьмана хоам бир Министрага, баь баьннача балхах, цо белгалдир, керттера гишлонмонтажа болх баь хилар: пенаш хьалдеттад, чура юкӀ дӀаеллай, кораш дӀаоттадаьд, уйна кӀийле кийчӀаьй, иштта тока саьргаш чудаьхкад хила

доагӀача моттигашка», - аьлар «Сердало» газетага моттигерча культуран урхаллене.

Моттиг шерьяро таро

лургья театра репертуара оагӀонаш йоаржае, артистий кхоллама болх дӀабахьара дика хьалаш хьаххолла,

иштта йоккхий культуран кхетаченаш дӀаяхьа.

Галгалайчен культуран, туризма Министерствос дӀахо

а терко лоаттаергья, из болх мишта дӀахьу хьожаш; оттаяча хана, дикал йолаш, из чакхбакхара.

ИнГГУ магистра дешархо хьалхаваьлар, Халкъашта юкӀерча Илман-тохкама яхье

Газданаькъан Ахмад

Галгалай паччахьалкхен университета юридически факультета магистрант волча Мураданаькъан Илеза, Халкъашта юкӀерча VI-ча Илман-тохкама яхье хьалхарча боарама Диплом делар. Лакха мах оттабир, «Конституце бокьо, паччахьалкхен Гишло» яхача яхьа даькъанна чубоагӀаш цо баьча балха.

«Яхь вӀашагӀеьллар яр «Керда Илма» яха Халкъашта юкӀера Илман бувзама центр, из я «Халкъашта юкӀерча зарбанхой ассоциаци» (гӀ. Петрозаводск) доакъашхо. Яхь дӀахьош хилара маӀан дар, вай заман Илман толамаш доаржадар, иштта Илман-технически кхоллама дукхагӀа кагирхой юкӀеозар», - аьлар «Сердало» газетага Галгалайчен керттерча вузе.

«Керда Илма» яхача Илман Халкъашта юкӀерча центра кулгалхоша баркал аьлар Мураданаькъан Илеза Илман кулгалхочоа, юридически Илмай доктор, ИнГГУ паччахьалкхен исторе, теоре, иштта юрфака бокӀон кафедра профессора Тхабисимова Л.А., тохкама болх дӀахьош цо новкъостал дарах, цига лакха профессионални боарам гойтарах.

Долакха-Юртарча дешархошта бовзийтар, Пхьиленаькъан Хьусена кхоллам

Газданаькъан Ахмад

Долакха-Юртарча культуран ЦагӀа, «Дешархошта - культура» яхача Еригроссийски проекта чуйоагӀаш, тематически сайре хилар. Из хетаяьяр, вовзаш волча гӀалгалай журналиста, литератора Пхьиленаькъан Хьусена. Кхетаче дӀахьош яр культуран-салоӀама моттига кулгалхо Манкенаькъан Зина. Цига гулбелар моттигерча ишкола дешархой, цар хьехамчаш, иштта юртарча библиотекам болхлой.

«Литературан сайре безаме хилар, дукха кӀаман дешаш довзийтар, берий таро хилар цун кхолламга гӀолла ханашцара, культурацара кӀаман ладатий бувзам бовза. Дешархоша, Пхьиленаькъан Хьусен журналист хиларах тарра, цо беш болча балхах лаьца доклад кийчӀир. Сайрен шоллагӀа дакъа хетадаь дар поэтически дешара. Дешархоша ийишар Хьажбикара Хьусена байташ, ма ярра цар кӀоаргал гойта хьожаш.

Царга гӀолла сомаяьккхар хьамсарча мехка хозал, цун

сурт, иштта йовзийтар кӀаман вахара оагӀонаш. Укхаза иштта дийцар Пхьиленаькъан Хьусена «Хьаьнала хьоцар» яха дувцар, цу тӀа дувц цѐнача къахьегамца, даьшта а тӀехьенна а хьалхашка сий лорадеш, вахарах», - аьлар «Сердало» газетага Манкенаькъан Зина.

Пхьиленаькъан Хьусен Галгалайчен культуран сийдола болхло ва, иштта цунна еннай «За заслуги» яха орден. Тайпайпарча шерашка цо болх баьб Нохч-Галгалай радион дикторалла, ГТРК «Галгалайче» корреспонденталла, из болх беш

хиннав «Сердало», «Заманхо» яхача газеташка. Карарча хана из ва «Галгалайче» яхача газета хьалхалатта болхло.

Поэта, прозаика кхоллам арабаьлар кепа теха «Сердало» газета тӀа, «Лоаман Гуйре» альманаха тӀа, «Маьтлоам», «Литературни Галгалайче», «КӀамий вахар» яхача журналаш тӀа. Цун хьалхарча литературе даьча балхашта дика мах оттабир цихезача говзанчаша Пхьиленаькъан Махьмад-СаӀида, Дахкилганаькъан ИбрахӀима, Вешкаранаькъан Мухьмада.

Россе культуран оагӀонцара боккха болх

Мехкара паччахьалкхен филармони ший хӀама тоадара тӀехьа къахьегаш я

ГӀазданаькъан Ахьмад

1993-ча шера бекарга бетта 6-ча дийнахьа болх дӀаболабир мехкарча паччахьалкхен филармоне. Болх болабеннача хьалхарча дийнахьа денз, начӀал дола нах гучабоахаш, къаман ладаташца дувзаденнараш доаржадеш, бахархошта, хьаьшашта тоам хургболча тайпара шоай гӀулакх хьаоттаде хьожаш, дӀабахар филармонера къахьегамхой. ГӀалгӀай къаман культуран оагӀонца лоархӀаме дакъа лаьдча, Россе цӀихеза артист хиннача Хамхой Ахьмада цӀи елар филармонена.

Хьаоттача навкъ тӀа боккха болх дӀахьош лаьттаб, ала йиш я цу чурча нахах тахан. ГӀалгӀай къаман мукъама оагӀонцара хӀама тоаде гӀерташ, дикка къахьийгар цига. Цунга хьежжа, хӀара денна керда хуьцамаш хулаш, къаман культуран, ладатий хӀама эша ца долийташ, болх ба дӀахьошбар. Тахан тха хаттараш доашхаш хиннар яр къаман артистка, ГӀаьбартой-Балкхарой, Къарший-Черсий цӀихеза артистка лӀаьленаькъан лӀайна.

- **лӀайна, дӀадахача шера дукха къахьийгар оаш, кхоачашдаь гуш латтараш кӀезига дац. Фу ардар ла цу балхах лаьца тахан?**

- Дега тоам хулаш, жоп лургда аз шун хӀара хаттара! 2025-гӀа шу тхона атта ца хиннига бакъда... 150 эзар совгӀа вай мехкахой, иштта кхыча моттигашкара нах гуллуш, 130 кхетаче дӀайихьар оаха. Россе тайп-тайпарча шахьарашка гастролашка ихар вай артисташ, Ставрополера хьаболабенна Лохерча Новгороде кхаччалца. «Пушкина карта», «Дешархошта - культура» яхача федеральни программашка гӀолла, кагирхошца болх дӀабиьхар оаха дӀадахача шера. Тха солисташта лоархӀаме дипломаш, паччахьалкхен совгӀаташ луш шу хилар дӀадахачох. ХӀара совгӀата хьалха боккха болх латтилга белгалде лов сона. Хьалхашка латташ дола дек-

хараш тӀехдика кхоачашде гӀерташ къахьийгад оаха. ДӀахо а иштта дӀадахача хьожаш да.

- **Кхуви латтача кӀонача тӀехьенца боккха болх баьб аьлар ла дӀадахача шера. Дешархой программанна юкъелаца мишта аьгтув боалар шун, мишта дӀабодар из беррига болх?**

- Ишколера хьадоладала дезаш да из деррига! Федеральни программашка гӀолла ишколашка концертташ дӀакхухьаш хилар тха артисташ. Иштта болх дӀахьош хилча, кӀона начӀал дараш а хоалуш хул, берашта а шоай никъ харжара тӀехьа эшаш хул из. Вай къаман ладаташцарча мукъама хӀама довзийта хьожаш, хилар цига артисташ. Белгалде деза, бераш чӀоагӀа раьза хиннига цу кхетаченна.

- **лӀайна, гастролашка лелаш, малагӀа шахьараш чӀоагӀа дег чу йийшар?**

- ХӀара моттиге дӀахьош бола болх боккха, тӀателла къахьега дезаш ба! 2025-ча шера Ставрополе, Соче, Казане, Пятигорске, Нальчике, Лохерча Новгороде, иштта Россе кхыйолча йоккхача шахьарашка вай мохк дӀабовзийташ хиннад

вай мехка. Селханардар, таханардар, хургдар вӀаший дувзаш, Даьхе массахана боча хила езилга белгалдеш кхетаче хилар цох.

Концерта программа лаьрхӀа вӀашагӀелла яр тӀема шераш дувцаш, Даьхен турпалал юкъелоацаш йола произведенеш хоржаш. Тайп-тайпарча моттигашкара артисташ бар гулбеннараш. ГӀалгӀай къаман культураца ювзаенна композицеш яр вай артисташа хержараш. КӀилбаседа Кавказа моттигашкара, Гуржий мехкара гулбеннараша юкъера бувзам, барт лорабара хетабаь болх гойтар сцена тӀа.

Боккхача, унзарча тӀема юкъе котало йоаккхаш, Даьхе лораеш, моастагӀа вохавеш лаьттарашта баркал кхайкадеш концерт хилар цох. Гулбеннарашта дег чу южаш кхетаче хилар цох. Ма дарра аьлча, деррига оагӀонаш чулаьцар цо.

- **Кердача балхах хилар 2025-ча шера дӀайихьа «Кагирхой Ди - 2025: Халахь. Езалахь. Доккхал делахь. Доаржаделахь» яха фестиваль. Цох лаьца фу ардар ла?**

- Боккха болх хилар цох! Вай мехка ерригача Россе фестиваль эгтара хьалха дӀахьош дар тхо, вай артисташ цига хедлайнерий болх дӀахьош болаш. КӀилбаседа Кавказе лоархӀаме хилар из. «Кавказа рок» яхача рок-концерта массане дегаш сомадаьхар ала йиш я цига. Къаьнара хӀама дийндеш, таханарчунца эдеш, къахьийгар сцена тӀа. ГӀаьбартой-Балкхарой, Нохчий мехкара, Селий мехкара рок-тоабаш хилар цига шоай говзал гойташ. Къаьстта белгала яр цига «Дега оаз» яха вай рок-тоаба. Цьанкхетара, кхоллама доккха, лоархӀаме цӀай дар цига эттар. Ерригача КӀилбаседа Кавказа моттигашкара кагирхой бар гулбенна хиннараш. Фестивала программан юкъе яр культурацара, мехка исторецара викторинаш, суртанчий балхаш довзийташ бола

гойтам, иштта тайп-тайпара хӀамаш шоай кулгашца хьаьхоллаш болча пхьарий гойтам, цига яр спортацара турнираш. Из деррига бахархоша чӀоагӀа раьза болаш хьаллаьцар. Ший дегӀацара начӀал гучадаккха, ше дӀавовзийта аьгтув луш моттиг яр из.

- **Магасе Паччахьалкхен филармонена лаьрхӀа керда гӀишло хьалгьара балхага хьожаш ба беррига бахархой. Таханарча дийнахьа мичахьа кхачаб ала йиш я болх?**

- Цигара болх тӀателла дӀахьош латт тахан! Керда гӀишло духхьал пенаш хинна лац, артисташта шоай болх лакхача боараме дӀабахьа мел эшараш хургда цу чу. Ма дарра аьлча, шоашта ма хетта, кийчо е аьгтув хургба кхоллама болхой. Ер шу йистедоалача хана, дӀачудаха дезаш да тхо цу чу, Дала аьннадале. Кердача тайпара, дуккха дикагӀа дӀабодаш хургба тха болх. Тхона массане доккха совгӀат да из! Цигара залаш йоккхий, дика хиларах, кхетаченаш а дукхагӀа, дикагӀа дӀакхача аьгтув хургба тха. Таханарча хано дӀадеххача тайпара, деррига чулоацаш, лоархӀамедараш керте отта-

деш чакхбоаккхаргбола болх ба из. Болх дӀахьош йола моттиг хила боагӀаца боараме тоаяь хилча, гӀулакх а ма хетта дӀадода. Керда проекташ хьаьхолла, болх дикагӀа боаржабе йиш хургья, аьнна, хет тхона. Къаман культурацара ладаташ доаржадеш, болх тахан этгача ханага хьежжа боаржабе йиш хургйола моттиг хургья филармонех.

- **Кердача шера малагӀа декхараш кхоачашде лерхӀ оаш?**

- Кхоачашде лерхӀараш-м дукха да. ТӀателла болх бе безаш да тхо, деррига а боагӀаца боараме хьаоттадеш. Гастроль картта дикка дӀашердергда оаха, кхетаченаш дукхагӀа хургья, иштта керда тайп-тайпара проекташ я йоаржае езащ. ГӀалгӀайчен мукъама оаз массахача дӀайовзийташ, доккхий декхараш да кхоачашде дезараш. Къахьега лаьрхӀа-м да тхо, кхоачашдаьр гуш хургда-кх вайна массанена.

- **лӀайна, баркал хилда Хьона интервью яларах! Аьгтув хилба шун беркатеца, дикача хӀаман тӀехьа.**

- Баркал хилда шоана а! Тхоай концертташка дех оаха шо дерригаш!

Балхаца дог долаш

ГІалгІайчен лоаман моттигашка тохкамаш деш ба МГУ антропологаш

Гаьгенаькъан Мартина

Ший хана Ключевски Василе аьнна дешаш дагадох тахан: «Истори довзаш ца хилча, цхьаккха хлама цаховрех, фу леладе, фу кхоачашде, сенга кхача деза ца кхетадеча нахах хул вай». Исторецара бакъдар довза гІертаро ший мохк, Іадаташ, культура йовзийт. ХІара денна кхъаьгаш, тоаде дезача гІулакхех да исторецара хІамаш дийндар, беркате, хоза дола Іадаташ дІацадалийтар. Цхьа бутти ах бутти ха яьккхай Москверча пачхьалкхен университета антропологаша Гирети оалача гІалай юртар №3 йолча малхарча кашара корадьраш тохкаш бола болх дІахьош. 60 совгІа саг ва цига дІавелла хиннар, 200 совгІа цхьацца цар вахаре-ра хІамаш а корайир цигара.

Тохкама балха юкье дакъа лоацаш бар МГУ Ануцин Н.Д. цІерах йолча антропологе музея, Іилма-тохкама института кхъаьгамхо вола палеонантрополог Чагаров Онгар, Крупнов И. Е. цІерах йолча Археологически моттига болхлой, вай мехкара «Техьале» яха гІалаш меттаоттаяра ишкол. Белгалде деза, из ишкол хьаеллийтар

вай мехкада Келаматанькъан Махьмуд-Іаьла, бизнесмен вола Гуцаранькъан Микаил хилар.

«Сафмар» яхача Микаила ганзо гІо деш, дІахьош ба тахан гІалаш меттаоттаеш бола боккха болх. Укх деношка, тохкама тоаба Лохера Пхьуй яхача моттигерча «Техьале» яхача ишколе я болх дІахьош. ХІанз керттердар да, цига дІабехка бо-ахка нах мел хиннаб хар, цу

юкье бераш, маІанах, кхалнах мел ба тахкар. Малхарча каша цар дІахьош бар чоалхане болх ба.

«Бутт хьалха Гирети яхача моттигерча малхарча каша дІаболабаь болх ба тахан оаха дІахьош латтар. Цу моттигера хІама чубаьннача наха массехказа кегадаь хиларах, тІехкаш гуль-яь яда, саг иллага беса йоацаш. Из бахьан долаш, еррига тІехкаш вІашкаехкаш

хьожаш боккха болх ба дІабахьа безар», - аьлар Чагаров Онгара. Таханара, антропологецара кердадараш юкьедоаладеш, цу ханарча наха малагІа тайпара хало гІалаьттай, уж фу леладеш хиннаб вахаре хьожаш ба цига. Москверча болхлоша яхачох, 200-250 шераш хьалха лоаман гІалашка баьхнах мишта хиннаб тахкар да лоархІаме.

«Болх дІахьош, оаха

теркалдаьча хІамаех да, йІаьхача тІехкашта, юкьал эгІахьарча тІехкашта шелалах хулаш дола лазар бахьан долаш хувцамаш долга. Бакъда, цхьа хІама кьоастаде хьалхо да хІанз а, тохкама болх хІетта мара дІаболабеннабац», - аьлар тхога. «Техьале» яхача гІалаш меттаоттаярах йолча ишкола хьалхалаттача Султиганаькъан Рамзана белгалдир, из болх ший аргІагІа, сихо ца еш, дІабахьа безарех болга.

«Техкашкара хьаболабенна, царца цигара кораяьча хІамашка кхоачаш, шоай болх цар паргІатта, боагІача боараме, цхьаккха новкъарле йоацаш дІахьоргболаш, тхоашта могоар деш да тхо. Лохера Пхьуй яхача моттиге лаборатори цахилар а новкъарле еш хилац: малхарча кашамашка чубийн-нараша кегаь, дІа-хьа йоаржаяь тІехкаш хьагуль-яь, царца болх дІабахьа моттиг я укхказа. Тахан вайна чІоагІа лоархІаме да, цу тохкама балхаца дувзаденна-раш хила дезача тайпара дІадахьар, деррига дика дІачакхдаккхар», - аьлар Султиганаькъан Рамзана. Беррига болх чакхбаьккха баьлча, тохкама болхлоша хьаоттадаьр Іилман оагІонцарча моттигашка гІола довзаш хургда.

19-ча бІаьшерера маьхий доахкаду гІайбилгаш

Гаьгенаькъан Мартина

19-ча бІаьшерера маьхий доахкаду гІайбилгаш корадаяь, гІалаш йолча юрта болх дІахьош боахкача археологашта. Из хоам «Сердалога» бир «Техьале» яхача гІалаш меттаоттаеца ишкола доакъашхоша.

Гирети яхача юртарча гІалан лохерча гІата тІа хин-

нача малхарча каша чура корайир уж хІамаш. Маьхий доахкаду гІайбилгаш массехказа вІашкадийхкача сомача (галеш деча) кІадах хьадаь да. 200 шу совгІа ха йолаш я уж хІамаш.

Цар хьагойт, лоаман гІалашка баьхна вай кхалнах хІама тегаш, маха баккхара говзал йолаш хиннилга», - йоах хоам. Археологаша дувцадох, кхалсага ший ва-

харе цхьацца гІулакхаш деш лелаяь хІамаш цунца малхарча каша юташ хиннай.

НачІал долаш, хІама тегара говзал дикка караерзаяь хиннаб вай кьаман тхьовра хинна кхалнах. Шантаца лелаяь хІамаш (гІора, болх йистебаьлча маьхий ІочудогІаш хинна гІайбилгаш), телха дІа ца йоалаш, вайга хьакхачай.

Лохера Пхьуй яхача гІалаш ягІаца кьаьнарча юртар кораяь хІамаш

Гаьгенаькъан Мартина

Лохера Пхьуй яхача гІалай моттиге болх дІахьош баьккача археологашта, ко дагІа цхьа аьшка гІирс, дотох хьаь цхьацца хІамаш корайир. «Сердалога» из хоам бера «Техьале» яхача, гІалаш меттаоттаяра ишкола болхлошкара.

Уж хІамаш малагІа ханашкара я ха тахан хала да. Тохкама болхлоша яхачох, массехк бІаь шера ле-

лаяь хила мег уж ца талхаш. XVIII-XIX-ча бІашерашкара е XX-ча бІаьшерера ха йолалуча хана хинна хила мег уж. №5 йолча гІала чура корайир уж ахкан хана. ПІоалийса даьтта хьадаьккхачул тІехьагІа, дахчан кьулга гонахьа дІалета дИСа даьтта Іочухьокхаш хІама хинний из.

№7 йолча малхарча каша дотох хьаь хІамаш корайир болхлошта. 200-300 шу хьалхара хІамаш хила мег уж. XVII-XIX-ча

бІаьшерашка кхалнаьх коцаца накха болча моттиге лелаш хІамаш хиннай уж. Царца хоздеш хиннад цу ханашка кхалнаьх барзкъаш.

«Ха дІа мел йода хувцаденнад царцара хІама, тахан цхьа куцала лелаю хІамаш лоархІ царех. Барзкъан кІадах йИСа хІамаш йоахкаш я уж дикка хьежача», - дийцар «Техьале» яхача, вай даьй гІалаш меттаоттаяра болх дІахьоча ишкола кулгал деча Султиганаькъан Рамзана.

Мехка тӀехъале

Курхъарс - гӀалгӀай къаман лоархӀаме дакъа

ГӀазданаькъан Ахьмад

Республикерча кхоллама Цен методист, кулгашча хъаеца тайп-тайпарча хӀамай йоккха говзанча йолаш къахьегача Цолой Заремас массехк шу хьалха этнографи, культуран Іадаташ лоархӀарий теркам тӀаззар. Ширача хана вай къаман кхалнаха керта тӀа туллаяь курхъарс юххьанца ше хиннача беса меттаоттаеш, болх дӀабахьа аьттув баьлар цун. БӀаь шу хьалха вай къаман культураца цхьа огуьв дӀалаьца хинна хӀама да из, хӀаьта тахан из лорадар, исторе дитар лоархӀаме да. «Сердало» газето санна, Россе тайп-тайпарча хоамий оагӀонашка гӀолла дийцар из.

Цолой Заремайца тахан къамаьл деш, аз кхетадир, курхъарс вай къаман тхьоврача кхалнаьха барзкъанцара лоархӀаме гӀирс хиннилга. Белгалде деза, хӀара курхъарс шеший тайпара хьаьь, ше-ший тамагӀа долаш хиннилга. Курхъарс хьаьь кӀада, из мишта тоаььй, фу юкьеоттадеш тийгай теркалдича, цу кхалсага моттиг, вахарера гӀулакх довза йиш хиннай. Курхъарс яьржа хиннай къаьстта лоаман моттигашка ядача юрташка. Цу ханара цун истори хьатохкаш дувца этгача, дукха да цох белгалде. Вай къаман къаьнарча хана баьхача кхалнаха чӀоагӀа боча лелаяь хӀама я из.

- **Зарема, курхъарса тхьовра куц меттаоттадеш дӀабихъар дукха историкаш, Илманхой юкьелoaцаш боккха болх ба. Къаман кхоллама Цен бӀарчча тоаба лаьттай цу гӀулакха хьалха...**

- Из бакъда! ГӀалгӀай къаман къаьнача ханашка баьхача лоаман кхалнаха лелаяь курхъарс юххьанца хиннача тайпара мет-

таоттаяр чоалхане, дукха низ, хьинар эшаш болх бар. Теркалде деза, вай къаман культуран, исторе Іадатий оагӀонашцара лоархӀаме гӀирс из хиннилга. Цу боккхача балха хьалхаьттар РДНТ кулгалхочун гӀонча, культуран оагӀонцара цӀихеза болхло йола Котанаькъан Марем. Иштта лоархӀаме дакъа цу юкье лаьцарех ва культуран цӀихеза болхло, къаман культураца дувзаденнараш тохкаш хьавоагӀаш вола Йовлой Илез, РДНТ этнографех болча оагӀонна кулгал деш йола Хутенаькъан Тамила, видеограф Чуранаькъан Ислам. Дикка къахьегаш, боккха болх чакхбаккхарах, вай къаман кхоаненца яха езаш йола, тӀехьенгара тӀехьенга кхача еза курхъарс меттаоттаеш аьттув баьлар.

- **Цу оагӀонцара тохкама балхаш тахан а дӀахьош латташ да. Тхьовраца истори хьакердаоахаш, дуккхача нахага хетташ, из дикагӀа ха мег аьнна хетараш оарцагӀбоахаш дӀахьош бола болх толам боацаш хила йиш яц. Къаман вахарера лоархӀаме хӀама а ма дий, из цадовзарашта дӀадовзийта дезаш.**

- Цу оагӀонцара тохкама болх дӀахохьош, дӀадаха шу чакхдоалача хана, Гирети яхача гӀалай юрта къахьегаш хилар тхо. ТӀаваха геттара хала долча, лоаман моттиге уллаш йолча цу юрто вай къаман исторецара дукха лоархӀаме дола хӀамаш гучадоах. Атта саг тӀакхоачаш моттиг яц из тахан. Цигарча цхьан малхарча каша кораяьча хӀамашца болх дӀахьош хилар археологаш, историкаш. Къаьстта чӀоагӀа терко тӀаозаш яр кӀадах хьаьь йола хӀамаш. Таханара кердадараш юкьелoaцаш; кӀада, из тегаш леладаь тайнаш, дӀахетта хӀамаш малагӀча бӀаьшерера хила мег тохкаш къахьийгар оаха. Из болх чӀоагӀа лоархӀаме ба вай къа-

манна тахан. Из деррига дикка техкача, цу ханашка баьха вай кхалнах фу хьае ховш, малагӀа говзал караерзаяь, фу шаьрдаь хиннаб ха йиш я. Къаьстта лоархӀаме да цу оагӀонца дувзаденнараш, ураотташ латтача вай къонача тӀехьен вахаре. Вай къаман истори, Іадаташ, культураца дувзаденнараш лорадеш, дийндеш, хийра ца доаьлиташ, дӀакхачийта деза кхоана кхувргбарашка.

- **Курхъарса лаьца дувцаргдар вай кхы а...Из меттаоттаеш оаш дӀахьош бола болх тахан малагӀча мугӀаре латт?**

- РДНТ оаха дийцар, курхъарс таханарча вахаре кхыча тайпара юкьеяла йиш йолгах... Бакъда массабоьлча болхлошта чӀоагӀа лоархӀаме дар, курхъарс вай лоаман кхалнаха хьаеш хиннача беса меттаоттаяр. ХӀана аьлча, из хьаеш юкьелoaцаш мел хиннар ший цхьа маӀан долаш хиннад. Геттара кӀоаргбелар ала йиш я из болх 2022-ча шера. Вайна массанена дагадоагӀаш да-кх, цу хана Цхьори яхача гӀалай юрта лаьттан кӀалхара малхара каш чухаьрца, цига гучаьлар уж массехк тайпара. Геттара телха хиннаьле а; историкашта, Илманхошта хьаьца хӀама долаш яр уж. Республикерча къаман кхоллама Цен болхлой геттара чӀоагӀа чуйнна уж таха айттар. Кхычаьхара гучаььннарашта тара йий, малагӀа башхало я царна юкье техкар цар. Курхъарс меттаоттаеш бола болх сайна тӀабиллача, цкьарчоа чӀоагӀа хала, сатем боабеш декхар хийтар сона цох, из сов лоархӀаме хиларах... Ма хетта сай из кхоачашде низ цахилар кхерар со, бакъда, болх чакхбаккха аьттув баьлча, Даьла къахетамца, чӀоагӀа гӀадыьха, дега тоам хинна яр. Тайп-тайпарча моттигашка курхъарс дӀаьовзийташ

хилар со. Цу юкье яр Москве ВДНХ дӀахьош хинна «Росси» яха халкъашта юкьера гойтамкхетаче, Севастополе дӀаьихьа XVI-гӀа культуран, спорта фестивалъ.

- **Дуккхача лоархӀамеча моттигаша белгалдеш да, курхъарс вай къаман кхалнаьха ширача барзкъанцара гӀирс болга.**

- Эггара хьалха курхъарс ювцаш яздаьр XVII-ча бӀаьшеренца хоттаденна да. Археологашта кораяьча хӀамаша хьагойт, бӀаьшераш хьалха денз из вай кхалнаха лелаяьлга. Тха болхлочо, Йовлой Илеза белгалду ший къахьегаме юкье, курхъарс археологически, этнографически оагӀонцара лоархӀаме гӀирс болга. Кавказе лаьтта Іадаташ, культура дикагӀа йовзийт цун истори тохкаш хиларо. Тахан вайна массанена лоархӀаме дола хӀама да из.

- **Туханарча ханага диллача, курхъарс иштта лоархӀаме хилар сенца дувзаденна да?**

- Курхъарс духхьал керта тӀа туллаю хӀама хинна Іац... Йовлой Илеза белгалдаьча тайпара, вай культурацара, исторецара, Іадаташцара лоархӀаме моттиг дӀалоаца оагӀув ба из, тахан вайна дукха хӀама довзийт цо. Ширача хана гӀалай юрташка баьхача вай кхалнаьха вахар да цо хьагойтар. ДӀахо кхы а тохкамаш дергдола гӀирс ба курхъарс. ЛоархӀаме болх ба ала деза Йовлой Илеза, Хутенаь-

къан Тамилас чакхбаьккхар.

- **Зарема, тахан курхъарс мишта хьае еза хьехаш я хьовай кхалнаха. МалагӀа пайда эцаш ба доакъашхой цох?**

- Гойтама болх дӀахьоча дакъа лоацараш чӀоагӀа раьза болаш хул цхьацца хӀама Юмаде, шоай аьттув баьлча гӀадболх уж. Вай къаман Іадатаца дувзаденнараш деза дола кхалнах ба цун истори, из говзал йовза гӀертараши. Этнографаша, археологаша докхий тохкамаш деш йола хӀама я тахан курхъарс.

- **Баркал хилда хьона, тха хаттараш даьхарах!**

- Баркал оал аз «Сердало» газета редакцена; оаха леладеш дола хӀама хьаллацарах, наха дӀадовзийтарах!

- **Котанаькъан Марем, культуран оагӀонцара цӀихеза болхло:**

- Курхъарса истори боккха бувзам болаш да цӀихезача Илманхочунца, Семёнов Леонид Петровичаца. Цо дуккхача шерашка къахьийгад лоаман ГӀалгӀайче йовзийташ, цун истори дийндеш. 1925-ча шергара 1941-ча шерга кхаччалца, лоаман моттигашкарча археолого-этнографически тохкама тоабан хьалха лаьтташ из. ГӀалай юрташка баьхача наьха культура, истори, Іадаташ гучадоахаш; къахьийгад цо хьинаре. Дуккхача нахаца къамаьл деш, цу ханара Іадаташ довзаш бараши юкьелoaцаш, боккха болх ба цу сага чакхбаьккхар. Кордаьрашта юкье лоархӀаме моттиг дӀалоацаш яр, кхалнах дӀабехка боахкача моттигашка корайоагӀаш хинна курхъарсаш. Семенов Леонида цох яздаьд: «Тохкама балхаш дӀахьоча моттигашкара корайоагӀа тхона цхьа тамашийна хета, керта тӀа кхалнаха лелаяь курхъарс оалаш хинна хӀама. Хьайзача муӀа тара я из, цӀеча кӀадах дукха къахьийга хьаьь, тайп-тайпара хӀамаш, батхараш хетта, дото кӀаьга делла. Цун къаьнара цӀи я «курхъарс». Курхъарса тӀа геометрически догам, гӀоарчош, маьлха хьарака белгало, хьайбай, наьха сурташ, иштта кхыдараш латт».

Курхъарс тхьоврача кхалнаьха барзкъанцара гӀирс хиларал совгӀа, тахан гӀалгӀай къаман истори, культура, Іадаташ, оамалаш йовзийташ бола оагӀув ба. Семёнов Леонида из тохкаш дӀабихъар боккха, лоархӀаме болх ба.

Нийса вIашагIдехка балха гIулакхаш

Бокъонаш лорача тохкамхоша шоай балха говзал даим лакхъю

Султиганаькъан Йоакъап

Шоай балхах лаьца дийцар «Сердало» газетага ГIалгIай Республике гIолла йолча СК урхаллен кулгалхочун гIончас Котанаькъан Мухъ-мада Шамала.

- Шамал, къаьстга из профессии Ia харжара бахъан малагIа да? ЗIамига волча хана денз, езаеннаярий хьона из?

- Со кхы а бархIлагIча класе деша вагIар, тохкамхочун болх сона безабеннача хана. Документальни фильмашка, кино хьажа волавелча, дукхагIча наха санна, сона безабелар тохкамхочун болх. Ишкол яьккха ваьнначул тIехьагIа, со лаьрхIа деша эттар Кьилбаседа Кавказа паччахьалкхен гIулакха академе юридически институте. Бакъда керттердар да болх шаьрбеш къахьегар, из дIахьош со хилар, студент волаш, ГIалгIай Республикан Наьсарен-Шахьара прокуратуре. Цига сона гуш хилар боккъонца бола болх мишта бу. Из сона чIоагIа дезаделар: зулам гучадаккхара болх, болх нийса вIашагIболлар, тайп-тайпарча даькъ тIа къахьегаш болча нахаца бувзам лелабар. Вуз яьккха ваьлча, 2007 шера, Российски Федерацияна чуйоагIача прокуратуран тохкама комитет вIашагIйоллача заман чухьа, Тохкама комитет аогIонца балха ваха аз каьхаташ дIачуделар, ГIалгIай Республике гIолла йолча тохкама урхаллене. Цхьа ха яьлча, сона ховш хилар комиссех се чакхваьннилга, со хьожавир кхаленашта юкьерча Наьсарен тохкама отделе.

- Тохкамхо волаш хинна хьай хьалхара денош

дагадоагIий хьона? Эггара халагIа фу дар?

- Хьалхара балха ди - из геттара боккха бехктокхам болаш хул. Нагахьа санна университетте теори яле, укхаза боккъонцахьа дола уголовни гIулакх, дийна нах, вахар да. Эггара халагIа дар хIама тIаэцар. Уголовни материалашца хье цхьаь а волаш, из хьал кьоастаде дезаш хилча: кхоачам болаш дий-хьогI тешалаш, сага бехк беш нийса мах оттабой-хьогI лоткъам луча сага къамаьло, из аогIув ийи-хьогI дIаьхьа езар?.. Массахана гIалатвалар кхераш хул. Бакъда новкъостал дора хьехамчаша, цар нийса жоп а ца луш, нийса хаттараш отадора, уйла тIахьехаш дола. Цхьаьккха моттиг яр - из бехкебарашца деш дола къамаьл дар, шоаш даьчох дега бохам хинна уж болча хана. Ха дезаш дар цар дешаш лаца, цар психологически аогIув зе, новкъостал дер царга кхетадайт.

- Дувцал вайна хьай наькъах лаьца. Мишта кхаьчар тохкамхочун балхагара тохкама урхаллен кулгалхочунга?

- Ялх шера болх бир аз кхаленашта юкьерча Наьсарен тохкама отделе, воккхагIа вола тохкамхо, геттара лоархIама долча гIулакхий тохкамхо волаш. Цул тIехьагIа, пхе шера со болх беш хилар ГIалгIай Республике гIолла йолча тохкама урхаллен лоархIама гIулакхаш тохкаш йолча отделе воккхагIа вола тохкамхо волаш. ДIахо пхе шера аз болх бир Шолжа кхале гIолла йолча тохкама отдела кулгалхо волаш. Цу юкъа, цхьан шера сона тIехьара тIа делар мехка тохкама урхаллен кулгалхочун а декхараш. ХIанз цхьа шу да тохкама урхаллен

кулгалхочун гIонча со вола.

- Фу аргдар Ia тахан, Тохкама комитете болх бе безам болча кагирхошка?

- Аз аргдар, эггара хьалха, атта да аьнна ма хеталаш. Из детектив а е тохкамхой бувцаш йола телесериал а яц. Из ба даим каьхаташца бе беза болх, из хила беза боккха бехктокхам болаш, даим цун уйла еш. Закона кIийле дика йовзаш хиларал совгIа, нийсхон тIехьа, духьалъотталуш, ший болх дика бовзаш, ше шийна хьалхашка цIена волаш, даим дешара тIакхувш (законаш, иштта зуламаш дара хьалаш а хувцалу, даим кийча хила веза).

- Балха даькъ тIара Хьа керттера оамал?

- Из аз Юмаяьй се кьона тохкамхо хиларах тарра, сай массаболча болхлошка кхачийта гIерташ: аттагIа бола никъ лаха ма гIерта. Тохкамиз бакъдар довзар да, хIаьта бакъдар наггахьа мара хилац лакхе улаш.

- МалагIа керттера хьехам

бергбар Ia кьонача тохкамхошта, хIанз мара дIаболалуш боацарна?

- Из укх тайпара хила беза: цIаккха ма соцаде дешар. Шоай боккхагIа болча новкъосташкара Юмале, Юмаеш хила тохкама практика. Деррига ха гIерташ а, шоай оамал йолаш а хила. Тха балха дац цхьаккха лоадам боацар.

Ца тохкаш дита цхьа хIама, ший ханнахьа ца луш диса хаттар, деррига уголовни гIулакх кIалтIардаккха кхоачам болаш да. Керттердар - шоай цIи лораче. Тохкамхочун цIи - из цун керттера чIоагIо я. Из хьакхоллаш я шерашка, йохаш я цаховш цхьа гIа харцахьа баьккхача. Шоай болх безаш хила, Закон лархIа, тIаккха цар шо а иштта лоархIаргда.

- Хьа балха оамал хувцеларий: кхален отдела тохкамхо, тохкама урхаллен лоархIама гIулакхаш тахкара отдела тохкамхо хинначул тIехьагIа кулгалдара балха тIа дIатIавахарах?

- Из хувцаелар овлангара. Тохкамхо волаш, кхыметтел тохкама отдела кулгалхо волаш, болх хоадам боллаш уголовни гIулакх да. Даим уйла тIайохийташ хила веза, тешал дара йола кIийле лохаш. Из кIоаргал я.

Урхаллен кулгалхо хинначул тIехьагIа, беш бола болх шерагIа хул; гIулакхашка, нахага кхоачаш. Цхьа гIулакх дIахьош тоабашка цхьана болх беш йола ха кIезигагIа хул, хIаьта дукхагIа я - тохкама цхьа хьал дIадахьара шахьаре е мехка гIолла йоае езар: малагIа гIулакхаш соцадаь латт, малагIа гIулакх тахка таро йоацаш да? Керттера декхар - хьалаш хьакхоллар, мугIарера тохкамхой таро йолаш хилийтар профессионални дешар дIадахьа. Иштта тохкама балха дикал лакха хилар.

- Тохкама комитет касткаста нийсью дукхача балхашца. Мишта вIаштIехьдоал Хьа болх а вахар а цхьана дIадахьа?

- Тохкама болх юхататта йиш йолаш бац. Тохкама балха даькъ тIа, тIателла дIабахьа безаш болх латтача хана, цхьаккха а тайпара кхьдола вахара хьал дага а дохац. Болх керттера декхар да. Бакъда из массахана хилац иштта.

Салолаш а юха меттаотташ а ца хилча; профессе аогIорахьара халонаш нийслу, из тIаккха балха Iаткъаш хул. Дукха деза хIама дар, спорт, дезалца ха дIахьар - из геттара мах бар да аьлча а нийса хургдац, из хила дезар да. Аз сайна чубоагIача болхлошкара хьадехар да, уж шоай гIулакхаца бехктокхаме хилар, бакъда иштта кхетаду аз, уж машинаш санна болх бе безаш боацилга а.

- Болх беча юкъа, малагIа доккхий гIулакхаш нийсденнад Хьона?

- Аз болх беча юкъа, дукха уголовни гIулакхаш нийсденнад, уж тайп-тайпара а хиннад. Бакъда царна юкьера сона эггара чIоагIагIа дагахьа дисар да СантаIаланаяькъан мар-сесаг дерах дола уголовни гIулакх. Из моттиг чIоагIа цIихеза хилар ГIалгIай Республике, хIанз а дагадоагIа из бахархошта. Из гIулакх тахка чIоагIа хала дар, хIана аьлча, ший тайпара вIашагIделла, хьалаца хIама хургдоацаш даь зулам дар из. Дукхача нахагара лоткъамаш ийцар цу гIулакха тIагIолла. Яхархо «Л» судо бехке йир, цунна дукха набахтен ха а техар.

- Шамал, баркал хилда тхоца къамаьл дарах.

- Шун а массаболча тохкамхой а аьттув хилба, закона тIехьа долаш, шоай болх дIабахьа, хьамсарча республиканна, мехка гIулакх де.

14 КАЪХАТАШ

Извещение о проведении торгов в электронной форме по продаже арестованного имущества

1. Организатор аукциона, продавец: Территориальное управление Федерального агентства по управлению государственным имуществом в Республике Ингушетия (далее — ТУ Росимущества в РИ, Организатор торгов).

2. Форма аукциона: аукцион в электронной форме, открытый по составу участников и по форме подачи предложений о цене имущества (далее — аукцион, торги).

3. Место проведения аукциона: аукцион проводится на электронной торговой площадке «Сбер А» (АО «Сбербанк - АСТ»), в сети Интернет по адресу www.utp.sberbank-ast.ru (далее — ЭТП «Сбербанк - АСТ», ЭТП).

4. Дата и время начала приема заявок на участие в торгах - 22 января 2026 г. с 09:00 ч.

5. Дата окончания приема заявок на участие в торгах — 13 февраля 2026 г. в 17:00 ч.

6. Время и место приема заявок - заявки подаются круглосуточно в период с начала приема заявок до окончания приема заявок через электронную торговую площадку «Сбербанк - АСТ» в соответствии с порядком, указанным в настоящем извещении, а также в соответствии с регламентом ЭТП «Сбербанк - АСТ».

7. Дата, время и место подведения итогов приема заявок на участие в торгах — 16 февраля 2026 г. в 10:00 ч. по адресу: Республика Ингушетия, г. Назрань, ул. Победы, д. 3.

8. Дата, время и место проведения торгов (подведение итогов торгов) — 18 февраля 2026 г. в 10:00 ч. на ЭТП «Сбербанк - АСТ».

9. Сведения о выставленном на торги имуществе:

Лот №1: заложенное недвижимое имущество должника Бокова М.У.: квартира, общая площадь 102,7 кв.м, кадастровый номер 06:01:0000003:3969. Место нахождения имущества - Республика Ингушетия, г. Малгобек, ул. Широкая, д.б. 6. Начальная цена продажи - 1 916 800 (один миллион девятьсот шестьдесят тысяч восемьсот) руб. 00 коп. без учета НДС. Сумма задатка - 50 000 (пятьдесят тысяч) руб. Шаг аукциона - 5 000 (пять тысяч) руб. Обременения - залог, запрет регистрационных действий.

Основание для продажи - постановление судебного пристава-исполнителя ОСП по Малгобекскому району УФССП России по Республике Ингушетия Пешкова Р.С. от 30.10.2025 г. № 06020/25/712136.

Лот №2: заложенное недвижимое имущество должника Яндиева Г.У.: помещение, общая площадь 120 кв.м, кадастровый номер 06:01:0800001:3077. Место нахождения имущества - Республика Ингушетия, г. Малгобек, ул. Гарданова, д.27а, корп. Б, кв. 9. Начальная цена продажи - 2 547 000 (два миллиона пятьсот сорок семь тысяч) руб. 00 коп. без учета НДС. Сумма задатка - 100 000 (сто тысяч) руб. Шаг аукциона - 10 000 (десять тысяч) руб. Обременения - залог, запрет регистрационных действий.

Основание для продажи - постановление судебного пристава-исполнителя ОСП по Малгобекскому району УФССП России по Республике Ингушетия Дзейтова И.М. от 23.12.2025 г. № 06020/25/840168.

Лот №3: заложенное недвижимое имущество должника Ильясова Р.А.: квартира, общая площадь 130, 8 кв.м, кадастровый номер 06:01:0000003:4318. Место нахождения имущества - Республика Ингушетия, г. Малгобек, ул. Широкая, д.4а, кв. 7. Начальная цена продажи - 3 279 200 (три миллиона двести семьдесят девять тысяч двести) руб. 00 коп. без учета НДС. Сумма задатка - 100 000 (сто тысяч) руб. Шаг аукциона - 20 000 (двадцать тысяч) руб. Обременения - залог, запрет регистрационных действий.

Основание для продажи - постановление судебного пристава-исполнителя ОСП по Малгобекскому району УФССП России по Республике Ингушетия Гандалоева Д.А. от 11.12.2025 г. № 06020/25/807078.

Лот №4: заложенное недвижимое имущество должника Барханова М.А.: квартира, общая площадь 96 кв.м., кадастровый номер 06:06:0100004:2345. Место нахождения имущества - Республика Ингушетия, г. Магас, ул. Н.А. Назарбева, д.36, кв. 354. Начальная цена продажи - 4 012 000 (четыре миллиона двенадцать тысяч) руб. 00 коп. без учета НДС. Сумма задатка - 150 000 (сто пятьдесят тысяч) руб. Шаг аукциона - 30 000 (тридцать тысяч) руб. Обременения - залог, запрет регистрационных действий.

Основание для продажи - постановление судебного пристава-исполнителя ОСП г. Магас УФССП России по Республике Ингушетия Оздоева М.М. от 12.12.2025 г. № 06023/25/75329.

Лот №5: заложенное недвижимое имущество должника Озиевой М.И.: квартира, общая площадь 120 кв.м, кадастровый номер 06:01:0800001:3040. Место нахождения имущества - Республика Ингушетия, г. Малгобек, ул. Гарданова, д.27а, корп Б, кв. 21. Начальная цена продажи - 1 699 200 (один миллион шесть

сот девяносто девять тысяч двести) руб. 00 коп. без учета НДС. Сумма задатка - 50 000 (пятьдесят тысяч) руб. Шаг аукциона - 5 000 (пять тысяч) руб. Обременения - залог, запрет регистрационных действий.

Основание для продажи - постановление судебного пристава-исполнителя ОСП по Малгобекскому району УФССП России по Республике Ингушетия Дзейтова И.М. от 29.10.2025 г. № 06020/25/710136.

Лот №6: заложенное недвижимое имущество должника Нальгиева Д.И.: квартира, общая площадь 78,1 кв.м., кадастровый номер 06:06:0100008:1148. Место нахождения имущества - Республика Ингушетия, г. Магас, ул. Д. Мальсагова, д.53, кв. 11. Начальная цена продажи - 3 238 400 (три миллиона двести тридцать восемь тысяч четыреста) руб. 00 коп. без учета НДС. Сумма задатка - 100 000 (сто тысяч) руб. Шаг аукциона - 20 000 (двадцать тысяч) руб. Обременения - залог, запрет регистрационных действий.

Основание для продажи - постановление судебного пристава-исполнителя ОСП г. Магас УФССП России по Республике Ингушетия Оздоева М.М. от 12.12.2025 г. № 06023/25/75336.

10. Прочие условия:

Согласно п. 6 ст. 57 ФЗ от 16.07.1998 № 102-ФЗ (ред. от 02.08.2019) «Об ипотеке (залоге недвижимости)» выигравшим публичные торги признается лицо, предложившее на публичных торгах наиболее высокую цену за продаваемое имущество. Это лицо и организатор публичных торгов подписывают в день их проведения протокол о результатах публичных торгов.

Организатор торгов не располагает сведениями о зарегистрированных в жилых помещениях лицах, о задолженности должников по взносам на капитальный ремонт и иные виды коммунальных услуг (судебным приставам - исполнителям не предоставлены). Обременения имущества - залог, арест, запрещение регистрации.

Адрес официального сайта по проведению торгов в сети Интернет, на котором размещена документация об аукционе, в том числе подробная информация о порядке проведения торгов, об оформлении участия в торгах, определении лица, выигравшего торги - <https://torgi.gov.ru/new>.

С дополнительной информацией об участии в торгах, претенденты могут ознакомиться на сайте ЭТП www.utp.sberbank-ast.ru, официальном сайте Российской Федерации www.torgi.gov.ru, на сайте Территориального управления <https://tu06.rosim.gov.ru>. В соответствии с действующим законодательством обязанность по организации осмотра арестованного имущества у Организатора торгов отсутствует.

Иаьдало хьадаьха наьха боахамцара хламаш электронни хьисапе дохка оттадарах бола хоам

1. Тӕьрг ер, дохкархо: Гӕлгӕй Республице Гӕлла йола паччахьалкхен доалахьен кулгал ду Федеральни агенствон моттигера урхалле (дӕахо – ГӕР Росдоалахьен ТУ, тӕьрг ер).

2. Тӕьрга кеп: электронни хьисапе еш я тӕьрг, из йийлла я ший доакъашхошта а дохка оттадаьча хламай маьхах долча дешашта а (дӕахо – тӕьрг, дохкар).

3. Тӕьрг дӕахьон йола моттиг: электронни хьисапе еш я тӕьрг «Сбер А» (АО «Сбербанк-АСТ») яхача мах беча майдан тӕа, Интернета чухьа укх адресах www.utp.sberbank-ast.ru (дӕахо – ЭТП «Сбербанк – АСТ», ЭТП).

4. Тӕьрга юкье дакъа лаца ловраш дӕаязбу ди, ха – 2026 ш. наджгоанцхой бетта 22 дийнахьа 09:00 сахьат даьлча, денз.

5. Тӕьрга юкье дакъа лоацараш дӕаязбар чакхдоал – 2026 ш. саькур бетта 13 дийнахьа, 17:00 сахьат даьлча.

6. Дакъа лоацараш дӕаязбу ха а моттиг а – дӕаязбала йиш я, из дӕадоладаьча дийнахьа денз чакхдоалача денга кхачалца дийнахьа а бус а, электронни почтан «Сбербанк-АСТ» яхача мах беча майданга Гӕлла, укх хоамо дӕадохарашка хьежжа, иштта ЭТП «Сбербанк-АСТ» белгалъььча ханага хьежжа.

7. Тӕьрга юкье дакъа лоацараш дӕаязбара Гӕулакх чакхдалара жамӕа ду ди, ха, моттиг - 2026 ш. саькур бетта 16 ди, 10:00 с. даьлча, укх адресах: Гӕлгӕй Республица, Гӕ. Наьсаре, Победан урам, 3 цӕа.

8. Тӕьрг хургӕйло ди, ха, моттиг (тӕьрга жамӕа дар) – 2026 ш. саькур бетта18 ди, 10:00 сахьат даьлча, ЭТП «Сбербанк-АСТ».

9.Тӕьрге йохка отгӕяьча хламаех бола хоам:

№1 йола лот: декхар доаллача Боканакъан М. У. боахам: квартира, юкьара йоккхал 102, 7 кв. м., кадастрови номер 06:01:0000003:3969. Боахам бола моттиг – Гӕлгӕй Республица, Гӕ. Магӕс, Шера оала урам, 6 цӕа, кв.б. Юххьанцара йохкара мах – 1 916 800 (цхьа миллион ийс бӕаь ялхайтта эзар бархӕ бӕаь) сом, 00 кеп., НДС доаккхар доацаш. Ланна лу ахча – 50 000 (шовзткьа итт эзар) сом. Тӕьрга Гӕа: 5 000 (пхи эзар) сом. Тӕадожадар – ланна яхар, дӕаязьяр дехкаш хилар.

Йохка бокьо луш дола каьхат – Гӕлгӕй Республице Гӕлла йолча Россе УФССП Магӕлбика кхален ОСП Пешхой Р. С. 30.10.2025 шера №06020/25/712136 йола суда пирстопа кхоачашдечун соцам.

№2 йола лот: декхар доаллача Янданакъан Г. У. боахам: Гӕишло, юкьара йоккхал 120 кв. м., кадастрови номер 06:01:0800001:3077. Боахам бола моттиг – Гӕлгӕй Республица, Гӕ. Магӕлбик, Гарданакъан урам, цӕ. 27а, Б корпус, 9 кв. Юххьанцара йохкара мах – 2 547 000 (ши миллион пхи бӕаь шовзткьа ворхӕ эзар) сом, 00 кеп., НДС доаккхар доацаш. Ланна лу ахча – 100 000 (бӕаь эзар) сом. Тӕьрга Гӕа: 10 000 (итт эзар) сом.

Йохка бокьо луш дола каьхат – Гӕлгӕй Республице Гӕлла йолча Россе УФССП Магӕлбик кхален ОСП Дзейтанакъан И.М. 23.12.2025 шера №06020/25/840168 йола суда пирстопа кхоачашдечун соцам.

№3 йола лот: декхар доаллача Ильясанакъан Р.А. боахам: квартира, юкьара йоккхал 130, 8 кв. м., кадастрови номер 06:01:0000003:4318. Боахам бола моттиг – Гӕлгӕй Республица, Гӕ. Магӕлбик, Шера оала урам, 4а цӕа, кв.7. Юххьанцара йохкара мах – 3 279 200 (кхо миллион ши бӕаь кховзткьа ткьеста эзар ши бӕаь) сом, 00 кеп., НДС доаккхар доацаш. Ланна лу ахча – 100 000 (бӕаь эзар) сом. Тӕьрга Гӕа: 20 000 (ткьо эзар) сом. Тӕадожадар – ланна яхар, дӕаязьяр дехкаш хилар.

Йохка бокьо луш дола каьхат – Гӕлгӕй Республице Гӕлла йолча Россе УФССП Магӕлбика кхален ОСП Гӕоандалой Д. А. 11.12.2025 шера №06020/25/807078 йола суда пирстопа кхоачашдечун соцам.

№4 йола лот: декхар доаллача Барханой М. А. боахам: квартира, юкьара йоккхал 96 кв. м., кадастрови номер 06:06:0100004:2345. Боахам бола моттиг – Гӕлгӕй Республица, Гӕ. Магӕс, Н.А. Назарбаева урам, 36 цӕа, кв.354. Юххьанцара йохкара мах – 4 012 000 (йиь миллион шийтта эзар) сом, 00 кеп., НДС доаккхар доацаш. Ланна лу ахча – 150 000 (цхьа бӕаь ах бӕаь эзар) сом. Тӕьрга Гӕа: 30 000 (ткьаь итт эзар) сом. Тӕадожадар – ланна бахар, дӕаязбар дехкаш хилар.

Йохка бокьо луш дола каьхат – Гӕлгӕй Республице Гӕлла йолча Россе УФССП Гӕ. Магӕса ОСП Оздой М. М. 12.12.2025 шера №06023/25/75329 йола суда пирстопа кхоачашдечун соцам.

№5 йола лот: декхар доаллача Озанакъан М. И. боахам: квартира, юкьара йоккхал 120 кв. м., кадастрови номер 06:01:0800001:3040. Боахам бола моттиг – Гӕлгӕй Республица, Гӕ. Магӕлбик, Гарданакъан урам, цӕ. 27а, Б корпус, 21 кв. Юххьанцара йохкара мах – 1 699 200 (цхьа миллион ялх бӕаь дезткьа ткьеста эзар ши бӕаь) сом, 00 кеп., НДС доаккхар доацаш. Ланна лу ахча – 50 000 (шовзткьа итт эзар) сом. Тӕьрга Гӕа: 5 000 (пхи эзар) сом. Тӕадожадар – ланна бахар, дӕаязбар дехкаш хилар.

Йохка бокьо луш дола каьхат – Гӕлгӕй Республице Гӕлла йолча Россе УФССП Магӕлбик кхален ОСП Дзейтанакъан И.М. 29.10.2025 шера №06020/25/710136 йола суда пирстопа кхоачашдечун соцам.

№6 йола лот: декхар доаллача Налганакъан Д.И. боахам: квартира, юкьара йоккхал 78,1 кв. м., кадастрови номер 06:06:0100008:1148. Боахам бола моттиг – Гӕлгӕй Республица, Гӕ. Магӕс, Малсаганакъан Д. урам, 53 цӕа, кв.11.. Юххьанцара йохкара мах – 3 238 400 (кхо миллион ши бӕаь ткьаь барайтта эзар диь бӕаь) сом, 00 кеп., НДС доаккхар доацаш. Ланна лу ахча – 100 000 (цхьа бӕаь эзар) сом. Тӕьрга Гӕа: 20 000 (ткьо эзар) сом. Тӕадожадар – ланна бахар, дӕаязбар дехкаш хилар.

Йохка бокьо луш дола каьхат – Гӕлгӕй Республице Гӕлла йолча Россе УФССП Гӕ. Магӕса ОСП Оздой М. М. 12.12.2025 шера №06023/25/75336 йола суда пирстопа кхоачашдечун соцам.

10. Кхьодола декхараш:

«Ипотека хьакъехьа (боахам ланна битар)» яхача 16. 07. 1998 №102-ФЗ 57 ст. 6 п. яхачох (02.08.2019 ред.), котваьннарг лоархӕ дохкача хламах эггара дукхагӕа мах бала кийчавар. Цу сага а тӕьрг кийчъьараша а цу дийннахье а бухсоццаш хьахинначунца дувзаденнача каьхата кӕлхӕа кулгаш язду.

Тӕьрг дӕахьошвар цӕагӕа бах аьнна дӕаязбаьча нахах бола хоам, декхар доаллачун цӕа тоадарах тӕадиса ахча дий, кхьодола коммунални декхараш довзаш хилац (суда пирстопа кхоачашдечо царех хоам баьбац). Боахама тӕадожаде йиш я – ланна бахар, лацар, дӕаязбар дехкаш хилар.

Интернете Гӕлла тӕьрг яра эша каьхаташ, тӕьрг ярах бола белгалара хоам, дӕаязвалара мишта хила деза тӕьрге, котваьнна саг харжар мишта хул яздаь да лаьрххӕлача сайта адресах – <https://torgi.gov.ru/new>.

Тӕьрге дакъа лацарах дола кхьодола хоамаш дакъа лаца ловрашта довза йиш я ЭТП сайта тӕара www.utp.sberbank-ast.ru, Российски Федераци лаьрххӕлача сайта тӕара www.torgi.gov.ru, Моттигерча урхаллен сайта тӕара <https://tu06.rosim.gov.ru>. Законо дӕадохачунга хьежжа, лаьдчаца боахамга хьажара бокьо йолаш вац тӕьрг еш вар.

Электронни оала глаьленаш увзар, дегла чоагла кхераме хиларах хоам беш ба лораш

Султиганаькъан Йоакъап

Кьона волаш дог даттIара (инфаркт) бахьан хила йиш я электронни оала, тахан яьржа глаьленаш. Унахциенон гулакхех йолча Министерствос бу из хоам, ший телеграм-оагIонга гIолла. Уж дегла зе деш яц аьнна арадаьнна кьамаьл харц, цхьаккха бух боацаш, уж хьахийцараша шоашта болча пайданна доаржадаь долгах дувц лораша. Унахциено толхаеш йолча цхьан хIаман когаметта, таханарча ханага хьежжа, бIарг тIаотташ хоза тоадаьча кьахата юкьеделла арахийца дохьаж да ала йиш я цох.

«Тахан вай лораш чоагла сатем байна ба, кагирхошта юкье дега лазараш дагара даржаш латт, яхаш. Дега тайп-тайпара лазараш хьатIадувлаш, кардиологе Iочукхувлараш дукхагла 35 шерга кхачанза кагирхой ба. Миокарда ищеми яха, тахан

царна юкье даьржа лазар хIанзолца ха яхача наьха лазар лоархIаш дар», - йоах цу хоама гла. Мехкарча РКБ лораша белгалдечох, укх тIехьарча беташка 25 шераш даьннарашга а тIехьа инфаркт хулаш нийсденнад.

Анализаха хьагойт, уж беррига кагирхой хIара денна электронни оала глаьленаш

увзаш хиннилга. Лораша дагара кхайкарал ду тахан, кхьйолча глаьленашга когаметта йоаржаеш латта вейпаш доккха зе деш я, яхаш. Уж увзаш вола саг, хала лазар хьатIадаьнна, валар кхерам болаш ва.

Кардиологаша хьадувц, цу глаьленех геттара лакха никотин, пропиленгликоль, гли-

церин, иштта кхьбола зе деш бола кхоачам боалл, яхаш. Цу хIамаша дегага боагIаца боараме болх хьабайтац, дега боккха низ бу.

Массайолча паччахьалкхен моттигашка гIолла, цIарIарча даьша, ноаноша, дешара моттигашка дIадувца дезаш хIама да цар дегла могашал эшаелга, саг царех кхалха йиш йолга.

Наьсарен кхалерча шин дезала, арахьа дарба де баха гIо дергда

Султиганаькъан Йоакъап

Арахьа дIабаха дарба де новкьостал дий-хача шин дезала гIо дергда Наьсарен кхален администраце. Из хоам «Сердалога» бир цу моттигера. «Дарба эшаш болча наьха кьахаташка хьежжа, боагIаш бола тохкам дIабихьа, лаьрхIа хIама да из.

Администраце теркалдир, гIо дехарашта мехкал арахьарча моттиге дарба эшилга», - йоах тхогарча хоам. Цу гулакха эшаш дола кьахаташ кийчдеш, дезаш дола ахча кьоастадеш ба карарча хана администраце.

Белгалде деза, халача хьале эттача бахархошта иштта гIо дар мах баь варгвоацаш долга. ЦIаьхха, духьала нийсденнараш меттадоаладе аьт-тув боал наьха, новкьостал де моттиг хилча.

Акхача хьайбашта Iангара довла гIо ду вай мехка

Султиганаькъан Йоакъап

ХьунагIа лелача дий-наташта, Iангара довла гIо деш, ялат тувс мехкарча хьу лораераша. Из хоам «Сердалога» бир цу оагIонцарча министерствос.

«МагIалбика кхален хьунашка лела оакхарий, хьайбаш дагадаохкаш, царна хан-ханнахьа ялат увттадеш, болх дIакхухь Янданаькъан Бориса, Хугой Исроапила. Iан гIор эттача, лоа уллача деношка оакхарий меца ца дисийта гIерт хьуна тIахьожам лоаттабераш», - дийцар Iалама гулакхех йолча Министерствос.

Болхлоша белгалду, ялат сов дукха увттаде йиш йоацилга, хIана аьлча шоашта даар лахара тIера хургдац уж. Хьайбашта доккха дика хул цу гулакхех. Гобаьккха лоа уллача хана, царна хала хул шоашта даар лаха.

Шолжерча хьун боахаме; 250 кийла нажа, попа ги дIадийра

Султиганаькъан Йоакъап

Шолжерча хьун боахама болхлоша, ГIалгIай Республикан Iалама Министерствон хьунашкара цIераш йоаяра центра болхлоша дIадийнад 250 кг нажа, попа ги, яхаш, хоам бу «Сердало» газетата Iалам лорадеча боахаме. Хургйолча гаьнаша дIалаьцар 0,35 гектар, сатувс укхаза 10

эзар га хьахиларга.

Из таро хилар, даим дIадувш дола фу лорадеш леладарах, цун ший ханнахьа доал деш, хий тохаш, лаьтта кIаьддеш, оасар деш, зулам деш йола са доалла хIамаш дIайоахаш хиларах.

«Тха керттера декхар да - хургйолча дикача хьун гаьнаш хьалкхейр. Массехк шера,

царга хьожаш, доал дергда», - аьлар Шолжерча хьун цIераш йоаяра кулгалхочо Йовлой Мусас.

Цу тайпара хьахинна зIамига гаьнаш лелаю хьу меттаоттаяра. Белгалду, из да, 2025 шера хьун болхлоша шоаш хьагулдаь, «Рослесозащита» ФБУ Филиало дикала белгало енна фу.

Из беррига болх дIахьом

ба, РФ Президента Путин Владимира могаьча, «Лорас хьунаш» яхача федеральни проекта, «Экологически таро» яхача кьаман проекта чубоагIаш.

Шераш дIагIоргда; кердача, йоккхийча, нийсача гаьнаша хозьергья ГIалгIайче, шоай хозалца нах гIадбугаш, дукхача садоаллача хIамашта хьамсара фусамаш хулаш.

сердало

Учредитель:
Государственное
автономное учреждение
«Издательский дом
«Сердало»

Главный
редактор:
Курскиева Х.А.

Адрес редакции и издателя:
Республика Ингушетия,
386101, г. Назрань,
Тер. Центральный округ
пр. И.Базоркина, 60.
Тел.: 8 (8734) 77-11-84
Бухгалтерия: 8 (8734) 77-10-85.

Газета зарегистрирована
Управлением Роскомнадзора
по Республике Ингушетия.
Рег. номер ПИ № ТУ 06-00033
от 16 декабря 2024 г.
E-mail: serdalo@yandex.ru
Сайт газеты: serdalo.ru.

Набор и верстка произведены
в компьютерном центре
ГАУ «Издательский дом «Сердало».

Время подписания номера
по графику в печать:
21 января 2026 г.
Фактически 17:20.

Точка зрения авторов может не
совпадать с позицией редакции.
При перепечатке
ссылка на газету обязательна.
Письма, рукописи, фотографии,
рисунки не рецензируются и не
возвращаются.
Свободная цена

Газета отпечатана в издательстве
«Южный регион»,
с готовых диапозитивов
Адрес: 357600, Ставропольский край,
г. Ессентуки, ул. Никольская, 5.
Заказ № ____ Тираж: 2000 экз.

«Вашагъий-нача къовсамий яхъ 133» хургъя вай мехка

Гаьгенаькъан Мартина

Укх шера эггара хьалха дIахьоргъя вайцига «БЕТСИТИ FIGHT NIGHTS 133» («Вашагъий-нача къовсамий яхъ 133») ММА - лиган Росс турнир. Из хоам «Сердало-га» бир мехкарча спорта гIулакхех йолча Министертвон зарбан болх лелабеча ГIаппархой Аишас.

Саькура бетта 13-ча дийнахъа Йовлой Берда цIерах йолча спорта Двореце дIаяхъа лерхI 1 000 000 доллар гран-при йола турнир. Латаргбараш ба «ГIалгIай Халкъ» оала ЦIолой Бабули, Буторин Максим.

Вай мехкахо лакха говзал йолаш, низа дика чIоагIевнна спортсмен ва. Латара юкье ший тайпара оамалаш йолаш вола из цIихеза ва тахан. Иштта моллагIча халонна духьальотталуш ва, аьнна, цIи йоаккхаш ва Буторин а.

Шоай лоIамеча латарах вола вай кхоъ спортсмен белгалваьлар, СКФО Хьалхале йолаш

Гаьгенаькъан Мартина

ГIалгIай республикера ший лоIамеча латарах вола кхоъ спортсмен, Нохчий республикан Шолжа-ГIалий тIа Къилбаседа Кавказа федеральни куран Хьалхале дIахьош белгалваьлар, яхаш, дийцар «Сердало» газетага ГIалгIай Республикан спортивни латара Фе-

дераце зарбан болх лелабера-ша.

«390 гаргга 16 шу кхоачаш бола ондаргаш таро йолаш бар котало яккха. Кхетачен программанна чудоагIаш дар 12 дозала даькъ тIа спортсменаш яхьебахар. ВоккхагIа волча тренера Гаьгенаькъан Рамзана кулгал деш, ГIалгIайчен гуль-

ьяча тоабан таро хилар 5-гIа моттиг яккха, иштта кхоъ тайп-тайпарча дозалах майдилгаш яьхар», - аьлар хоамо.

Тоачанаькъан Рахьима ший тоабанна котало ера, дозал 42 кг долаш. ТIоаршхой Мухьмада шоллагIа моттиг яккхар, 35 кг дозал долаш. Муцолганаькъан Мухьмад-Салена борза майдилг елар, 85 кг дозал дарашца

яхьеваларах. Йовлой Рахьима кIезига аьттув тоьаш хиланзар, коталон лагIа тIа вала. Из пхелагIча моттиге хилар, 35 кг дозал долаш.

Тхога хоам баьчо яхачох, СКФО Хьалхале чIоагIа лоархIаме я доакъашхошта. Цо таро лу царна Росс ондаргий Хьалхален юкье дакъа лаца.

ГIалгIайчен футболист Мархенаькъан Адам юха а дика лайзар

Гаьгенаькъан Мартина

ГIалгIай футболиста Мархенаькъан Адама юха а ший спортивни говзал гойтар немций «Нюрнберг» ФК чувоагIаш. Из хоам бу «Сердало» газетага ГIалгIай Республикан футбола Федерацие.

«Эльферсберг» ФК духьала цIагIара къовсам дIахьош, Мархенаькъан Адам вашагIахетар чакхдаллалца ловзаш хилар.

Чаккхе еш, кхелахоша цун балха мах оттабир 6,9 балл. Цун карагIдаьлар 96% нийса бургац дIаялара оагIув лелае - 49-нех шиъ мара нийса йоацаш хиланзар. Цо иштта 75% дика, кхычарга дIа ца кхоачийташ, бургац лелайир; цо кхозза гобаьккхар, бургац дIа ца кхоачийташ, кхоззе а котваьлар. Кхетаче чакхъяьлар чот 3:2 йолаш, «Нюрнберг» ФК оагIорахъа толам болаш», - аьлар хоамо.

Тхога хоам баьчо яхачох,

цу коталоно таро елар Мархенаькъан Адам юкье волча тоабанна къовсамий бархIагIча мугIаре хила.

«Адамо цига дакъа лацарах цIаькхазе а хьагойт из цу тоабанна эшаш хилар: бургац нийса лелае харо цунна таро лу ловзара юкье керттера дакъа лоацаш хила», - аьлар ГIалгIай Республикан футбола Федерацие президента Хьулахой Хаважа.

«Ia 2026» яхача Москверча Клубий лиге бовз вай мехкахой

Гаьгенаькъан Мартина

ЦСКА академера кьона футболист Томбенаькъан Керма, «Космос» яхача футболни тоабанцара Баркинхой Мухьаммад дикка белгалбаьлар Москве дIайихъача «Ia 2026» яхача Клубий лиге. Из хоам «Сер-

далога» бир футбола федерацие.

«2014-ча шерарча футболистий «Б» тоабаш яр ловзаш хиннараш. 39-ча миноте духьаллаттарий наIарашка бургац чутуха аьттув баьлар Кермий. Из лакха начIал, говзал йолаш хиларах 3:1 йолаш ко-

тало якккхар москвичаша. Футболиста юххьанца берка-те, дикка ше дIавовзийташ дола шу хилар укхоч.

Дикка белгалваьннарах ва тахан Мухьаммад а. Котало якккхаеце а, 30-ча, 43-ча миноташка бургацаш чутуха аьттув хилар цун. Кхелахоша дикка теркалдеш, лов-

зар юхасацалца чIоагIа къахьийгар вай мехкахоце», - дийцар тхога футболах йолча федерацие.

ЦСКА яйгача атлетиках йолча моттиге хинна футбола къовсам чакхбаьлар фусамдаьша котало йоаккхаш (5:3).

«ГIалгIай футбола ишкол дIайовзийташ хинна вай мех-

кахой белгалбаьлар цига. Кхелахоша зийра, тоабан юкье цар шоай гIулакх дизза, деррига а шоашта хьатIаеца кхераш боацаш чакхдаьккхалга. Гуш дар, вай футболисташ кийчо яь болга», - дийцар тхога футбола федерацие на хьалха латташ волча Хьулахой Хаважа.